

NTC u nastavi hrvatskog jezika

Čurin, Laura

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:014685>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA KROATISTIKU

LAURA ČURIN

NTC U NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA

Diplomski rad

Pula, 2019.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA KROATISTIKU

LAURA ČURIN

NTC U NASTAVI HRVATSKOGA JEZIKA

Diplomski rad

JMBAG:

Studijski smjer: Hrvatski jezik i književnost

Predmet: Sustavi, metode i pristupi u metodici jezičnog odgoja i obrazovanja

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Kroatistika

Mentor: Doc. dr. sc. Marko Ljubešić

Pula, 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Laura Čurin, kandidatkinja sam za magistru edukacije, smjera hrvatski jezik i književnost, ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Puli _____

Studentica

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Laura Čurin dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom *NTC u nastavi hrvatskoga jezika* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli _____

Potpis

Sadržaj

1. Uvod	1
2. O NTC sustavu učenja.....	3
2.1. Istraživanja i ocjene metode	3
2.1.1. Novi kvalitet NTC programa?	4
2.1.2. Utjecaji NTC programa vježbanja na razvoj motoričkih sposobnosti djece predškolskog uzrasta	4
2.2. Kritički osvrti na metodu	9
2.3. Razvoj sinapsi i intelektualnih sposobnosti.....	9
3. Glavne karakteristike i faze programa	11
3.1. Faza dodatne stimulacije sinapsi.....	12
3.2. Faza stimulacije razvoja asocijativnoga razmišljanja	13
3.3. Faza stimulacije funkcionalnoga razmišljanja	15
4. Edukacija roditelja i odgojno-obrazovnih djelatnika	16
5. NTC praksa u svakodnevnome životu	18
6. Jezično izražavanje u nastavi hrvatskoga jezika	20
6.1. Metodika jezičnoga izražavanja.....	24
7. Nastavne etape u pripremi nastavnoga sata pomoću NTC sustava	28
7.1. Primjer nastavnoga sata – 5. razred.....	29
7.2. Primjer nastavnoga sata – 6. razred.....	36
7.3. Primjer nastavnoga sata – 7. razred.....	42
7.4. Primjer nastavnoga sata – 8. razred.....	48
8. Zaključak	54
9. Literatura	56
Sažetak.....	58
Summary	59

1. Uvod

Od najranije dobi djeca se pokreću i uče kroz igru što čini njihov najprirodniji izraz. Igram dijete razvija psihofizičke sposobnosti kao što su spretnost, okretnost, brzina i izdržljivost. Igra služi kao motivacijsko sredstvo za aktivnost i učenje kod djece. Ona budi interes, održava djetetovu koncentraciju i olakšava proces učenja. Problem nastaje kada u današnje vrijeme djetetu omogućimo previše igračaka, različitih sadržaja i na taj način umanjujemo njegovu kreativnost i maštu koju može razvijati s jednom igračkom najjednostavnijega oblika. Odrastanjem igra se mijenja, ali nikada ne bi trebala biti u potpunosti zanemarena. Međutim, zbog nedostatka vremena i užurbanoga načina života djeci se na mnogo načina uskraćuje pravo na igru ili ih se navodi na koji bi se način trebali igrati. Roditelji, zbog već spomenutih razloga ili zbog nedovoljno informiranosti o novim odgojnim metodama koje su progresivne za dječji razvoj štete njihovome razvoju. Nerijetko se čuje: *Nemoj skakati!, Ne penji se, past ćeš!, Sada nije vrijeme za igru, uozbilji se!*. S druge strane, ulaskom u odgojno-obrazovni sustav djeci se isto tako postavljaju pravila koja odvajaju igru i učenje.

Proučavajući razvoj neurona u mozgu djece do treće godine, doktor Ranko Rajović¹ razvio je metodu nazvanu NTC sustav učenja koji je promijenio pristup učenju i prikazao brojne rezultate koje djeca postižu učeći pomoću spomenute metode. Ova se metoda može primjenjivati u vrtićima, školama, ali i kao dio odgojnih metoda roditelja. U radu ćemo spomenuti vertikalno-spiralni slijed koji kao termin postoji u metodici i služiti će nam da prikažemo NTC metodu u nastavi hrvatskoga jezika, točnije u području jezičnoga izražavanja. Iako, ovaj se pojam – vertikalno-spiralni slijed može shvatiti i u širem kontekstu pa tako dijete možemo izlagati spomenutoj metodi od rođenja do srednje škole, a ne samo od treće do sedme godine koje se uzimaju kao

¹ Autor programa je doktor specijalist interne medicine Ranko Rajović iz Novoga Sada. Područje njegove specijalnosti je neuroendokrinologija. U svojoj je knjizi *IQ djeteta – briga roditelja* u uvodnim poglavljima predstavio program nadovezujući se na područje svoje djelatnosti. Navodi osnovni cilj pisanja knjige i održavanja seminara, a to je razvijanje svijesti o potrebama povećanja udjela neurofizioloških spoznaja u formalnoj edukaciji djece (Rajović, 2017). Koautor programa je književnik Uroš Petrović. Autor je više romana iz područja dječje književnosti, dobitnik brojnih nagrada za književna postignuća i član Mense Srbije (Lončarić, Novak, 2015).

najplodnije za razvoj sinapsi u mozgu. Te su sinapse ključne za razvijanje inteligencije, a kasnije i općeniti psihofizički razvoj.

Rad ćemo podijeliti u dva dijela. Cilj prvoga djela rada je istražiti glavne karakteristike i ciljeve NTC sustava učenja. Teoretski ćemo predstaviti što program obuhvaća, na koji se način provodi, što podrazumijeva edukacija za tu metodu i prikazati koji se rezultati postižu primjenjujući metodu. Prikazat ćemo koju funkciju ima metoda u učenju i na koji način pozitivno djeluje na buduće naraštaje. Osim toga, u drugome dijelu rada istražiti ćemo mogućnosti metode u metodici jezičnoga izražavanja jer nam je konačni cilj uklopiti proučenu metodu u nastavu hrvatskoga jezika, odnosno u dio hrvatskoga jezika – jezično izražavanje. Izradit ćemo pripremu za nastavni sat iz jezičnoga izražavanja u petom, šestom, sedmom i osmom razredu. Svrha tih priprema bit će prikazati novi, modernizirani, osvježeni način poučavanja i učenja u svrhu postizanja boljih rezultata. Kada govorimo o rezultatima, važno je reći da primarni cilj nije dobra ocjena, već dugoročno pamćenje nekoga gradiva. Isto tako, cilj je da dijete upamti gradivo na njemu zanimljiv, prilagođen način uz igru.

2. O NTC sustavu učenja

Skraćenica *NTC* (*Nikola Tesla Centar*) odnosi se na novu metodu rada s djecom koja svoje uporište ima u suvremenim znanstvenim istraživanjima iz područja neurologije, pedagogije i psihologije (Rajović, 2017). U središte se metode postavlja novi način učenja koji olakšava pamćenje i pomoću nje pokušavaju se otkloniti teškoće koje se javljaju prilikom učenja. Metoda olakšava roditeljima, odgajateljima i profesorima razvijanje samopouzdanja djeteta i sudjelovanje u djetetovom intelektualnom razvoju. Nerijetko se čuje naziv Mensa učenje, međutim, Mensa označuje međunarodnu organizaciju u kojoj članovi na standardnim testovima inteligencije postižu rezultate veće od 98% ukupne populacije. Mensa ima tri glavna cilja: otkrivanje i njegovanje inteligencije, poticanje istraživanja prirode i karakteristika inteligencije te pružanje poticaja svojim članovima. Važno je spomenuti da Mensa okuplja društvo intelektualaca i u Srbiji pa tako na internetskim stranicama *Mensa Srbije* saznajemo da naziv mensa dolazi od latinske riječi i znači „okrugli stol“. U okviru Mensa Srbije razvijen je NTC sustav učenja pa zato dolazi do poistovjećivanja pojmova. Prvotni cilj nove metode učenja bio je otkrivanje darovite djece, koja su u velikoj mjeri zapostavljena u školskom sustavu te poticanje njihova razvoja. Kasnije se usmjeravaju i na razvijanje sposobnosti i mogućnosti svakog djeteta kroz edukativne i logičke igre, zagonetke i motoričke aktivnosti. Na internetskim stranicama NTC Hrvatska navode da je program odobren i da se provodi u dvadeset i tri zemlje (Hrvatska, Italija, Norveška, Švicarska, Slovenija, Grčka, Mađarska, Crna Gora, Češka, Slovačka, Bugarska, Rumunjska, Srbija, Makedonija, Njemačka, Austrija, Poljska, Kanada, Švedska, Ujedinjeno Kraljevstvo, Rusija, Bosna i Hercegovina). U programima osim aktivnosti za djecu, provode se i praktične edukacije, seminari i predavanja za roditelje, učitelje, odgajatelje i ostale stručnjake. Također, postoje NTC tečajevi na kojima se može ostvariti certifikat za dječje vrtiće te osnovne i srednje škole.

2.1. Istraživanja i ocjene metode

U sljedećim ćemo podnaslovima prikazati neka od istraživanja koja su provedena, a tiču se primjene NTC metode. Naime, mali je broj istraživanja dostupan u kojima se evaluira NTC metoda, a u Hrvatskoj ih nema uopće. U nekim se školama i vrtićima na području Hrvatske provodi spomenuta metoda, međutim, pismeno nisu evidentirani rezultati primjene.

2.1.1. Novi kvalitet NTC programa?

Jedno od istraživanja koje je provedeno u svrhu testiranja učinka programa je istraživanje autorice Jelene Rakić te autora Ranka Rajovića i Mladena Dumanovića. Opis istraživanja i rezultate objavili su u članku pod nazivom *Novi kvalitet NTC programa*. U uvodnim poglavljima članka navode da su evaluacije programa, odnosno pilot istraživanja programa uspješna, a to potvrđuju usmene izjave učiteljica zaposlenih u školama gdje se provodi program. Pomoću njihovih izjava dolaze do zaključka da je sekundarni rezultat programa smanjivanje stresa kod djece i buđenje pozitivnih emocija vezanih uz školu. Naime, cilj njihovoga istraživanja bio je utvrditi postoje li statističke značajne razlike među roditeljima čija su djeca uključena u program i onih koja nisu u odnosu na doživljaj učiteljice. Ispitanici u istraživanju roditelji su 100 učenika kod kojih se u nastavnome procesu primjenjuje NTC metoda i isto toliko roditelja čija djeca nisu uključena u NTC metodu. Istraživanje se provodilo na području Srbije u drugom polugodištu školske 2010/11. godine, u prostorijama škola. Nadalje u članku iznose rezultate do kojih su došli *Q. Wilson* i *R.J. Herrnstein* o tome u kojoj je mjeri inteligencija povezana s delikventnošću. Njihovi rezultati pokazuju da je niža inteligencija povezana s kriminalom. S obzirom na to da NTC program pospješuje inteligenciju kod djece, njihova je hipoteza da će manje delikventnosti biti kod djece koja pohađaju NTC program. Provedeno istraživanje dalo je rezultate da roditelji čija djeca pohađaju nastavu kod učiteljice koja provodi metodu, procjenjuju učiteljicu kao posvećeniju svom poslu, smatraju da su odgovornije u obavljanju svog posla i da postižu bolje rezultate kod učenika, tj. da im je bolja motivacija učenika te da imaju više strpljenja. Dakle, potvrdili su svoj cilj istraživanja, a to je da su učiteljice koje koriste metodu pozitivnije doživljene od ostalih učiteljica. Također, potvrdili su hipotezu da NTC osim svog primarnog cilja, ima i novi sekundarni cilj – uključuje učenike u rad kroz igru i nemoguće je da ostanu pasivni, a to rezultira boljim ocjenama i boljim emocijama prema školi.

2.1.2. Utjecaji NTC programa vježbanja na razvoj motoričkih sposobnosti djece predškolskog uzrasta

Skupina autora s različitih znanstvenih područja napravili su istraživanje da bi prikazali utječe li NTC program vježbanja na razvoj motoričkih sposobnosti. Ranko Rajović, Dragana Berić, Milovan Bratić, Miroslava Živković i Nenad Stojiljković proveli su istraživanje na djeci predškolskoga uzrasta. Rajović s fakulteta za edukaciju,

Miroslava Živković s fakulteta za medicinu te ostali autori s fakulteta sportske i fizičke edukacije. Navode već na samom početku da je poticaj ovoga istraživanja takozvana epidemija slabe fizičke pokretljivosti, posebno vidljiva u predškolskoj dobi. Nadalje, opisuju dječji razvoj i princip NTC programa. U istraživanju je sudjelovalo 60 djece, od toga je njih 45 bilo testirano. Bili su podijeljeni u dvije grupe. Jedna grupa je bila eksperimentalna i sastojala se od 30 djece, a njih 21 je bilo testirano. Druga grupa naziva se kontrolna grupa koja se sastojala od 30 djece, ali je njih 24 bilo testirano. Istraživanje se provodilo u Beogradu, u dječjem vrtiću, a djeca su bila uzrasta od četiri do šest godina. (Rajović i dr., 2016)

Na početku izmjerili su im BMI (visinu, težinu i indeks tjelesne mase) i procijenili motoričke sposobnosti, a to uključuje provjere:

- *Fine motoričke preciznosti*
- *Fine motoričke integracije*
- *Ručne spretnosti*
- *Bilateralne koordinacije*
- *Balansa*
- *Brzine trčanja i spretnosti*
- *Koordinaciju gornjih ekstremiteta*
- *Snage* (Rajović i dr., 2016)

Procjenu motoričkih vještina i antropometrijskih² karakteristika napravili su u rujnu 2015. godine prije provedbe programa i nakon provedbe NTC programa vježbanja u travnju 2016. godine. Sva mjerenja provedena su približno u jednako vrijeme, u popodnevnim satima. Koristili su se mjernim instrumentima u skladu sa standardiziranim protokolima i preporukama proizvođača opreme i uređaja.

Prethodno izmjerene parametre motoričkih sposobnosti htjeli su poboljšati NTC vježbama. Vježbe po NTC programu uključuju:

- ***Borba papirnatim grudama*** – *djeca su izrađivala papirnatu grudu od novina i gađale koš na metar udaljenosti; zahtjevnija verzija igre uključivala je dvije linije duljine 6-8 metara i 2 metra udaljenosti jedna od druge, djeca su bila podijeljena*

² *Istraživačka metoda antropologije kojoj je cilj utvrđivanje dimenzija ljudskoga tijela i njihovo prosuđivanje. Mjerenja koja se obavljaju na tijelu nazivaju se somatometrija.. Antropometrijske mjerne točke, mjere i tehnika mjerenja točno su definirane, a pribor je standardiziran. (Hrvatska enciklopedija)*

u dva tima, krećući se po liniji ciljali su suprotni tim i pokušavali izbjeći napad suprotnoga tima; igra traje desetak minuta i izvodila se dva puta tjedno.

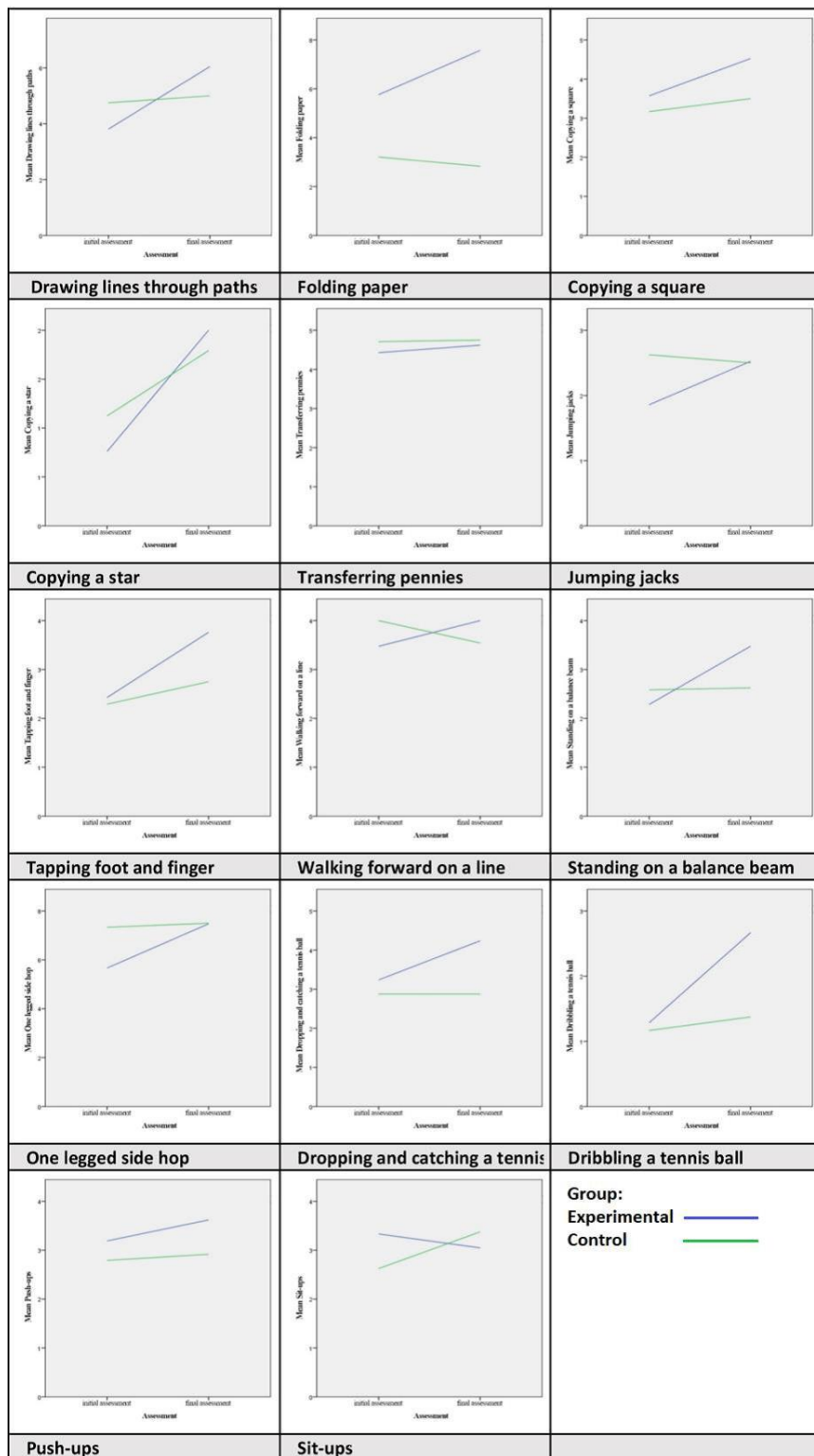
- **Roda** – igra traje tri minute i izvodila se dva puta tjedno; roda na žici, stajanje na zamišljenoj žici na jednoj nozi; kada djeca usavrše stajanje na jednoj nozi igra se otežava tako što im se dodaje lopta koju moraju ubaciti u kutiju na udaljenosti od jednog metra, stojeći na jednoj nozi.
- **Nespretni konobar** – djeca na pladnju prenose sitne predmete i smještaju ih pored ili na vrh već premještenih predmeta; tijekom 20 minuta igre, svako je dijete trebalo napraviti nekoliko okreta; kada su usavršili ovaj oblik igre, ona se otežava tako što su noseći pladanj trebali recitirati dječju pjesmicu i izbjegavati različite prepreke (trebali su slijediti trag ljepljive trake i izvoditi složene pokrete – čučnjeve, rotacije i hodanje unatrag)
- **Vjeverice košarkaši** – djeca su trebala bacati kestene u čaše, igra je trajala pet minuta i izvodila se tri puta tjedno.
- **Vrapčevo gnijezdo** – djeca su skakala naprijed, natrag na udaljenosti od dva metra u bijele, žute i zelene obruče; nakon skoka u zeleni trebali su napraviti čučanj, nakon skoka u bijeli okrenuti se, a nakon skoka u žuti napraviti skok u mjestu; igra je trajala petnaest minuta i izvodila se svaki dan.
- **Paukova mreža** – djeca su se trebala provlačiti kroz isprepletenu kineska uža; igra se odvijala deset puta dnevno jer je „mreža“ bila postavljena na mjestu gdje su trebali spremati igračke (mjesto koje djeca često koriste).
- **Čarobna linija** – djeca su se kretala po liniji od četiri metra; kada bi izlazili iz sobe trebali bi hodati linijom (bilo ih paralelno povučeno nekoliko da bi se spriječilo hodanje jedno prema drugome); na svakoj liniji u razmaku od pedeset centimetara bile su postavljene naljepnice različitih boja; dolaskom na plavu naljepnicu dijete je trebalo napraviti okret, dolaskom na zelenu čučanj; ukoliko bi dijete pogriješilo trebalo ga je ispraviti sljedeće dijete; naljepnice su svaki dan dobile novo značenje i najmanje bi pet puta dnevno trebali hodati linijom.
- **Pepeljuga** – djeca su skupljala žitarice sa stola i bacali ih u plastične čaše; druga verzija igre uključivala je skupljanje žitarica iz posude s brašnom; trebali su pokupiti određenu vrstu žitarica (rižu, kukuruz, pšenicu...); kada su svladali igru, igru su otežali na način da su žitarice trebali skupljati palcem i malim

prstom, a ostali prsti bili su im zalijepljeni; igra je trajala petnaest minuta i izvodila se dva puta tjedno.

- **Žabice** – skokovi s čučnja; u svakom skoku djeca su trebala izgovarati riječi iz rječnika koje su trebali naučiti (imena divljih životinja, domaćih životinja, boja, predmeta...); igra se izvodila dva puta tjedno.
- **Igra s iglama** – natjecateljska igra; djeca iz rola toaletnoga papira vade igle u bojama i dijele ih u nacionalne timove u koje su podijeljeni (npr. Srbija, Meksiko, Japan); timovi su trebali vaditi igle u boji koja predstavlja njihov tim, tj. boju zemlje koju predstavljaju i poslagati ih jednu kraj druge da bi napravili zastavu; igra se provodila dva puta tjedno i djeca su naučile zastave različitih zemalja koje su kasnije koristila u drugim igrama.
- **Izgradnja kosoga tornja u Pisi** – djeca su slagala drvene štapiće, kockice ili druge male predmete; igra se izvodila jednom tjedno.
- **Knjiška šetnja** – utrka po čarobnoj liniji dugoj dva metra u kojoj dijete balansira držeći knjigu na glavi; u teškoj verziji igre uz navedeno trebali su i recitirati dječju pjesmicu. (Rajović i dr., 2016)

Nakon provođenja ovih vježbi u eksperimentalnoj grupi u razdoblju od osam mjeseci, usporedili su rezultate obje grupe i došli do zaključka da djeca u eksperimentalnoj grupi imaju značajan napredak u bilateralnoj koordinaciji, koordinaciji gornjih ekstremiteta. U članku ukazuju na prethodno istražene činjenice drugih autora, a to je da pojedinci s nižim kvocijentom inteligencije imaju nerazvijeniju motoričku koordinaciju od onih s višom inteligencijom pa je zaključak da su koordinacija, tjelesna kondicija i aktivnost povezane s razvojem inteligencije i na kraju s akademskim uspjehom. Kao dokaz rezultata NTC programa, na sljedećoj stranici rada prikazana je slika (preuzeta iz članka) koja prikazuje u kojoj su mjeri djeca iz eksperimentalne skupine pokazala bolje rezultate od kontrolne skupine.

Djeca su ovaj oblik vježbanja doživljavala kao igru i na taj način nisu bila opterećena, a puno se postiglo za njihov motorički razvoj. Prednost ovakvih igara, osim što pospješuje razvoj motorike, njihova je jednostavnost. Ne zahtijevaju puno prostora, mogu se uklopiti u svakodnevnu rutinu, brze su i efikasne.

Slika 1. Prikaz početnih i krajnjih rezultata obje grupe
Izvor: RAJOVIĆ, R. i dr. (2016.) *Effects of an "NTC" exercise program on the development of motor skills in preschool children.*

2.2. Kritički osvrti na metodu

Drugi nazivi za kritiku su ocjena ili prosudba. Hrvatska enciklopedija definira kritiku kao *prosuđivanje pozitivnih i negativnih strana neke pojave, čina, ideje, djela, pokreta, postupka, događaja i sl. radi donošenja rigoroznih estetičkih ili filozofskih prosudbi o njima.*

Davor Suhan napisao je kolumnu za portal *MojaRijeka* pod naslovom *Zbrke u glavi – greške u protokolu* koju započinje citirajući japansku izreku: „*Kakve su nam škole, takvo nam je znanje. Kakvo nam je znanje, takve su nam države. Kakve su nam države, takav nam je svijet.*“ Već na samome početku zaključuje da najčešće pogreške nastaju već u djetinjstvu i govori da se *kritika školstva (ondašnjeg i današnjeg) ne odnosi na bilo kakvu vrstu ideološke indoktrinacije, nego na pogrešan pristup u pedagoško-nastavnoj metodici učenja u kojoj cijelo vrijeme dominira motorička i mentalna pasivnost djece.* Potaknut tadašnjim događajem koji je bio udarna tema svih medija, a to je nedolazak Predsjednice Republike Hrvatske u Jasenovac na obilježavanje sedamdeset godina od proboja logoraša. Pokušavši istražiti ovu vijest, došao je do zaključka da najviše grešaka proizlazi iz škole, a tu tvrdnju potkrjepljuje primjerom: „*Kada jedna bivša odlikašica, primjerna učenica i studentica, u današnjoj ulozi Predsjednice Hrvatske – zemlje koja je poraz fašizma dočekala na pobjedničkoj strani – pri potpuno zdravom razumu i pameti zamijeni državničke protokole Jasenovca i Blajburga, to je očiti znak da je funkcionalno znanje iz politike i povijesti na totalnoj nuli.*“ Istraživanjem grešaka koje su posljedica tradicionalnoga školstva, o NTC metodi zaključuje: „*Svakako je jedno od kvalitetnijih rješenja. Dokazano je učinkovit, lako primjenjiv i ne iziskuje velike promjene: Ne mijenja ni školski ni vrtićki program, mijenja samo način učenja i usvajanja gradiva, podiže intelektualni potencijal djece koja sudjeluju u programu, sprečava poremećaje koncentracije, disleksije i disgrafije te razvija brzinu mišljenja i zaključivanja.*“

2.3. Razvoj sinapsi i intelektualnih sposobnosti

Rajović (2017) već u prvim rečenicama svoje knjige navodi da je inteligencija samo djelomično nasljedna i da djecu treba poticati kako bi maksimalno dosegli svoje biološke potencijale. Jasno naglašava da *inteligencija ne ovisi samo o broju živčanih ćelija (genetski materijal), već i od broja veza među neuronima.* Veze među neuronima nazivaju se sinapse. Uključujući znanje iz neuroendokrinologije, navodi činjenicu da se

više od 70 posto sinapsi u kori mozga razvija upravo od treće do sedme godine života i o njima ovise intelektualne sposobnosti, stoga se taj period smatra najznačajnijim za stvaranje kvalitetnih osnova za kasniji djetetov razvoj. Dio sposobnosti uvjetovano je genetskom predispozicijom, no napominje da je u jednakoj mjeri važna i poticajna okolina. Uzmemo li to u obzir i sami dolazimo do zaključka da je roditelj prvi faktor koji stvara poticajno okruženje, a školski sustav, odnosno nastavnici nakon roditelja utječu na svako dijete. S obzirom na to da Hrvatski jezik zauzima najveći broj nastavnih sati, adekvatno osposobljen nastavnik u velikoj mjeri utječe na daljnji tijek svakoga učenika. Autor je programom dao smjernice koje mogu koristiti odgajatelji, profesori i na samome početku roditelji, a pomoću kojih će dijete razvijati svoje biološke potencijale. Pojašnjava da odnos među neuronima funkcionira tako što *se stvaraju nove veze između aktivnih neurona i novi komandni putovi, razvijaju se važni centri u mozgu, formira se cijela mreža novih putova. S druge strane, neaktivni neuroni odumiru, a neaktivni se putovi gube (Rajović, 2017).*

3. Glavne karakteristike i faze programa

Skupine u kojima se program provodi manje su i obuhvaćaju od petnaest do dvadeset i pet djece. Provode ga stručnjaci i odgajatelji koji su dobili certifikat o kojemu će biti riječi u nastavku rada. Za svaki uzrast rade periodične testove da bi lakše usmjerili djelovanje programa i mogli pratiti razvoj djece. Program se realizira u tri faze. Prema Rajoviću (2010) tri faze programa su:

- 1) faza dodatne stimulacije sinapsi
- 2) faza stimulacije razvoja asocijativnoga razmišljanja
- 3) faza stimulacije funkcionalnoga razmišljanja

Vježbe iz ovih faza mogu se podijeliti prema dobnoj strukturi. Rajović (2017: 48) napominje da se vježbe mogu primjenjivati i ranije ovisno o djetetovim interesima i intelektualnim sposobnostima, a prema dobnome uzrastu podijelio ih je u četiri skupine:

→ *Uzrast 3-4 godine*

- *vježbe rotacije + motorika, fina motorika*
- *vježbe dinamičke akomodacije oka (lopta)*

→ *Uzrast 4-5 godina*

- *vježbe rotacije + motorika, grafomotorika*
- *vježbe dinamičke akomodacije oka (čitanje kartica i lopta)*
- *vježbe čitanja apstraktnih pojmova (riječi, simboli, marke automobila, zastave)*
- *početne vježbe funkcionalnog razmišljanja (na kojoj je zastavi ptica, na kojoj zastavi je zmija, na kojoj zastavi je lav i sl.)*

→ *Uzrast 5-6 godina*

- *vježbe rotacije + motorika, grafomotorika*
- *vježbe dinamičke akomodacije oka*
- *vježbe čitanja kratkih riječi*
- *vježbe funkcionalnog razmišljanja (npr. pitamo djecu na kojoj zastavi je krug, na kojoj zastavi je križ ili na kojoj zastavi je plava boja i sl.)*

- vježbe asocijacije (npr. glavni grad Kine Peking je parking, Moskva je smokva, Ljubljana je ljubim Anu, Lisabon je list...; Francuska/Eiffelov toranj, Egipat/piramida, Australija/klokan...)
- učimo djecu himne, ako postoji mogućnost

→ Uzrast 6-7 godina

- redovan predškolski program
- sve vježbe kao i za uzrast 5-6 godina, ali dodaju se nove države, mogu se učiti glavni gradovi, povezuju se naučene države automobilima (koji automobili su iz koje države) ili himnama
- zagonetne priče i pitanja (Rajović, 2017: 49)

Prema načelu vertikalno-spiralnoga slijeda (Rosandić, 1981), obrada sadržaja počinje od najlakšega prema težemu i početno se znanje s vremenom produbljuje. Na ovome načinu zasniva se i NTC metoda koja vježbe prilagođava uzrastu te djetete prelazi na teže vježbe tek kada svlada one lakše.

3.1. Faza dodatne stimulacije sinapsi

U prvu fazu programa ubrajaju se vježbe za motoriku, finu motoriku i dinamičku akomodaciju oka. Rajović (2017: 38) navodi specifične vježbe koje progresivno djeluju na fizički i mentalni razvoj djece. Prva skupina vježbi koju navodi, vježbe su rotacije i vježbe za ravnotežu. Više je puta istaknuta rana stimulacija pa se i u ovome poglavlju osvrće na jednostavnost izvođenja vježbi, a ujedno i njihov značajan utjecaj. Budući da rad prstiju, odnosno cjelokupan rad šake uzrokuje stvaranje najviše neuronskih veza, fina motorika ima direktan utjecaj na intelektualne sposobnosti. Prvi pokazatelj nedostatka broja sinapsi je upravo u finoj motorici jer djeca ne prakticiraju igre koje iziskuju raznolike kretnje prstima, već su usredotočeni na videoigre prilikom čega im je položaj šake uvijek u istome položaju. Važno je reći da savjet nije u potpunosti ukinuti videoigre, ali se treba dozirati vrijeme igranja. Nastava hrvatskoga jezika počinje se primjenjivati u osnovnoj školi kada je dječji uzrast sedam godina i više, međutim nije na odmet u nju uključiti vježbe iz prve faze programa. Motorika šake može se vježbati i na nastavi jezika, osim što učenici zapisuju informacije, nastava im se može osmisliti s naljepnicama koje moraju lijepiti, s karticama koje su korisne za uvježbavanje dinamičke akomodacije oka. Isto tako, manja se loptica može iskoristiti u motivacijskome djelu i služiti kao „palica za riječ“, onaj tko uhvati lopticu rješava

određeni zadatak. U nastavku navodi značajan *fiziološki proces u kojemu vestibularni aparat unutarnjega uha prenosi impulse do struktura moždanoga debla, a odatle do pojedinih dijelova velikog i malog mozga, koji su povezani s trećim, četvrtim i šestim kranijalnim živcima, a oni između ostalog utječu na pokrete očiju*. Ovo je jedan od razloga zašto je važno da se u najranijem djetetovom dobu potakne što bolji razvoj djetetovih prirodnih potencijala. Neke od vježbi koje donosi u priručniku već smo spomenuli u istraživanju kod djece predškolske dobi. Naime, spominju se igra kao što je vrtnja raširenih ruku oko svoje osi, skakanje na dobro osiguranom trampolinu te hodanje po liniji ili gredi (ovisno o uzrastu).

U današnje vrijeme najveći je problem koncentracija učenika, a jedan od glavnih procesa za razvoj dobrog učenja i koncentracije vježbe su za dinamičku akomodaciju oka. Razvoj spomenutoga procesa zapostavlja se gledanjem televizije, videoigara i računala. Ovaj se proces razvija brzim pokretima oka, praćenjem predmeta, trčanjem i preskakanjem prepreka. Također, Rajović (2017: 40) spominje istraživanja koja su pokazala da u pojedinim poremećajima pažnje i koncentracije postoji problem s akomodacijom oka i nakon dugotrajnoga izvođenja ponuđenih vježbi učenici koji su dotad imali teškoće, počeli su popravljati svoj uspjeh u školi. Loptu smatra idealnim sredstvom za sve vježbe u ovoj fazi jer prateći loptu oko stalno akomodira. Vježbe s loptom mogu se prilagođavati ovisno o uzrastu djece. Zatim daje primjer vježbe u kojoj na ploču napišemo riječ, a djeca je što prije trebaju pročitati i pronaći odgovarajuću sliku na stolu ispred sebe. Ističe boravak u prirodi uz trčanje, skakanje i provlačenje kao glavni segment pri razvoju dinamičke akomodacije. Primjer ovakvih vježbi iskoristit ćemo u nastavku rada. Nastavni sat može se organizirati pomoću loptice koju si učenici dobacuju, a prilikom svakog dobacivanja cilj je izreći nešto od gradiva. Kada uhvate lopticu cilj je provesti glasovnu promjenu neke riječi ili navesti riječ s glasom *ije* i nakon toga lopticu mogu baciti sljedećem učeniku. Također, upotreba sličica koje traže po stolu može biti korisna učenicima iz više razloga. Ponavljaju dosad naučeno iz drugih predmeta (kao što su biologija, geografija, povijest) i gradivo koje uvježbavaju iz hrvatskoga jezika. Učenicima se može ponuditi sličica vjeverice, a oni na stolu traže glas *je* i ostale slogove, ovisno na koji bi način trebala biti zapisana riječ vjeverica.

3.2. Faza stimulacije razvoja asocijativnoga razmišljanja

Druga se faza dijeli na tri razine:

1. Razina 1 – apstrahiranje, vizualizacija
2. Razina 2 – apstraktna klasifikacija i serijacija
3. Razina 3 – asocijacije, glazba

U drugu fazu pripadaju aktivnosti kao što su čitanje, igre memorije i glazba. Procesi kao što su čitanje i prepoznavanje apstraktnih pojmova komplicirani su za djecu. Programom se želi postići što ranije i lakše usvajanje tih procesa te se zato vježbe dijele u tri razine. U prvoj razini, Rajović (2017: 70) navodi nekoliko primjera vježbi od najlakših do najkompliciranijih. Važno je napomenuti da se na teže vježbe prelazi tek kada je dijete na to spremno. Za početak, djeci se pokazuju određeni simboli (zastave, logovi nogometnih klubova ili automobila) i isti se vježbaju svakoga dana. Kada ovladaju određenim brojem simbola, prelazi se na vježbu asocijacija (uz zastavu vežu stvari koje ih asociiraju na tu državu). Najteža razina uključuje spajanje rastavljenih dijelova u cjelinu određenoga simbola.

Drugoj razini pripadaju vježbe zamišljanja, serijacije, klasifikacije. Druga razina služi za razvoj funkcionalnoga razmišljanja, a pomoć tome su već naučeni apstraktni simboli. Djeca, osim inteligencije za rješavanje problema moraju upotrebljavati i prethodno stečeno znanje. Hrvatski je jezik apstraktan i u gotovo se svim područjima jezika nastavi može pristupiti pomoću NTC metode. Rebusi, križaljke, igre asocijacija načini su na koje možemo pristupiti gradivu da ga učinimo zanimljivijim i pristupačnijim. Ovaj način rada iziskuje kreativnost učitelja, ali postiže dugoročne rezultate kod djece. Osim što su aktivniji na nastavi, gradivo im duže ostaje u pamćenju, a uz to im dajemo metode kako povezivati prikupljene informacije.

U posljednju razinu ubrajaju se vježbe asocijacija, analogije i glazbe. U ovoj se razini navodi nekoliko vježbi. Prva je igra memorije za poticanje kreativnosti i funkcionalnoga razmišljanja. Igra memorije može se igrati na klasičan način ili otežano – tehnikom dvostrukih asocijacija. Mlađa djeca pokušavaju zapamtiti gdje se nalazi koja kartica, dok se sa starijom djecom možemo igrati dvostrukih asocijacija, odnosno svaki red kartica ima određeno značenje – npr. prvi red je kuća gdje živi, drugi red je put od kuće do vrtića, treći vrtić, a četvrti red je bakina kuća. Djetetu se kaže da je u prvome redu gdje je njegova kuća, svaka karta na određenome mjestu – prva je ulazak u kuću, druga je karta predsoblje, treća karta je dnevna soba, a četvrta kuhinja. Igra se započinje s četiri karte u svakome redu, a kada dijete savlada taj način igre povećava se broj karata u svakome redu. U ovoj je fazi poželjno djeci dati slagalice

(*puzzle*). Analogija podrazumijeva povezivanje znanja koje je dijete steklo o apstraktnim pojmovima i znanja o tim pojmovima. Izvođenja ovakvih tipova vježbi uz glazbu kod djece pospješuje dječje doživljaje prilikom usvajanja različitih znanja. Naime, glazba je posljednja aktivnost koju Rajović navodi u drugoj fazi programa, ali je za razvoj najznačajnija u dobi od tri godine. Vježbe koje uključuju glazbu su aktivno slušanje, igre „mačke i miša“. Međutim, pomoću glazbe mogu se prilagoditi nastavni sadržaji iz hrvatskoga jezika – npr. brojalice, brzalice i tako sadržaj učiniti lakšim za upamtiti.

3.3. Faza stimulacije funkcionalnoga razmišljanja

Posljednja faza NTC sustava je faza stimulacije funkcionalnoga razmišljanja. Autor metode navodi primjere zagonetnih priča koje vježbaju mozak jer zahtijevaju logičko razmišljanje i brzo rješavanje problema. Djeci je cilj da sama dođu do rješenja, ali su priče osmišljene na način da će im to biti teško, a na roditeljima, odgajateljima, učiteljima i nastavnicima je da ih potiču i sudjeluju u rješavanju. Priče se mogu rješavati u grupi, a na taj se način lakše dolazi do odgovora. Smisao ovih priča je da djeca pokušaju dati što više odgovora i da se trude dati točan odgovor, a postavljač pitanja ne daje odgovor dok se djeca ne potruče. Priče se temelje na logičkim mozgalicama i zahtijevaju znanje o prirodi i njezinim zakonitostima. Nakon provedenih nekoliko priča, neka će se djeca istaknuti svojim razmišljanjem. Rajović (2017) napominje ukoliko neko dijete riješi dvije priče da se radi o potencijalno darovitome djetetu. Stimulativno je nagraditi pogodeno rješenje, pljeskom svih prisutnih ili slatkišem. Tako se potiče natjecateljski duh i djeci se šalje poruka da je kreativno razmišljanje dobro i korisno.

Nadalje, autor metode navodi načine na koje sastaviti zagonetnu priču ili pitanje. Tvrdi da su dobra pitanja ona čiji se odgovor čeka najmanje šezdeset sekundi jer znači da traje minuta intenzivnoga razmišljanja, povezivanja i zaključivanja. Pitanje treba sadržavati barem jedno povezivanje podataka i zaključivanje jednoga novoga podatka. Postoje tri pravila prilikom postavljanja pitanja: *(1) sastavlja se pitanje na koje postoji samo jedan smisleni odgovor; (2) izbjegavaju se pitanja koja će izazvati puko nabranje; (3) sastavlja se pitanje na koje točan odgovor može dati i onaj tko nije imao sve podatke, već je pravilno upotrijebio i povezo ono što zna i ono što je tek čuo* (Rajović, 2017: 87-88).

4. Edukacija roditelja i odgojno-obrazovnih djelatnika

Program obuhvaća vježbe koje nisu u redovitome planu i programu predškolskih i školskih ustanova. Stoga se roditeljima, odgajateljima, nastavnicima pruža mogućnost sudjelovanja na NTC seminarima, radionicama i predavanjima. Program nudi svoje internetske stranice u svakoj državi u kojoj je zastupljena organizacija te nam stranice pružaju kvalitetan uvid u sve informacije vezane uz edukaciju ovoga tipa. Edukacija je podijeljena u nekoliko kategorija. Radionice su namijenjene za djecu i održavaju ih već licencirani predavači. Radionice za djecu održavaju se tijekom cijele godine, jednom tjedno u dva ciklusa. Na službenim stranicama *NTC Hrvatska* navode da su djeca podijeljena u grupe prema uzrastima. Bijelu grupu čini uzrast od četiri godine do predškole, žutu grupu čine predškolska djeca, a narančastu grupu ona koja pohađaju prvi razred. Bijela grupa traje šezdeset minuta, a ostale dvije devedeset minuta. Na području Hrvatske, radionice za djecu odvijaju se u Bujama, Osijeku, Puli, Rijeci, Samoboru, Splitu, Zagrebu i Zadru. Osim radionica za djecu se organiziraju i NTC kampovi. Navode da je cilj kampa *omogućiti djeci da upoznaju svijet oko sebe, unapređuju međusobnu komunikaciju, usvajaju znanja o prirodi i snalaženje u njoj, jačaju istraživački duh i fizičke vještine* (<https://ntchrvatska.com/ntc-ljetni-kampovi/>, lipanj 2019.). Kamp se održava u dva grada i traje pet dana.

Na priloženoj stranici imamo uvid u dnevni raspored kampa i dječje aktivnosti koje se provode. Ovakav se primjer može iskoristiti i u nastavi hrvatskoga jezika, a i u ostalim predmetima. Učenici sedmih ili osmih razreda (ovisno o planu škole) odlaze na naturalno putovanje koje osim što je zabavan izlet služi za učenje. Ovisno o mjestu u kojem borave i sadržajima koji su im predviđeni za obradu, dan se može organizirati po uzoru na ovaj kamp. Tijekom dana djeci možemo odvojiti dva školska sata za ponavljanje nekoga gradiva. Mogu im se organizirati igre u paru te prilikom njihovoga izvođenja imaju zadatke iz hrvatskoga jezika.

* Primjer vježbe: Učenici plešu ples na glazbu po odabiru, a svojim glavama pridržavaju balon. Osim što je cilj da što duže plešu, a da balon ne padne, moraju ponavljati nešto iz hrvatskoga. Mogu nabrojati što više veznika, ponavljati padežna pitanja ili pričati smislenu priču tako što svatko dodaje po jednu riječ.

Stručni seminari namijenjeni su roditeljima, odgajateljima i nastavnicima. Seminare održavaju autori metode i obrađuju teme o razvoju sposobnosti učenja, o

značaju rane stimulaciju te se polaznicima pruža uvid u konkretne aktivnosti. Seminar traje dva dana, a nakon toga uključuje šestomjesečnu online konzultaciju. Online konzultacijom šalju se primjeri programa koje izrađuje polaznik, a od autora dobiva povratne informacije. Također, postoji seminar namijenjen ustanovama na koji se mogu prijaviti članovi ustanove ili individualno osobe obaviještene o seminaru. Isto tako, posebno se održavaju seminari za roditelje koji su obogaćeni konkretnim primjerima i služe da bi roditelji mogli postavljati pitanja, a njihovo je trajanje kraće od ostalih seminara. Za ostvarivanje licence postoji poseban specijalizirani program u trajanju od jedne godine koji se provodi u privatnim predškolskim i školskim ustanovama te im se omogućava primjena NTC metodologije. Nakon stjecanja licence, suradnja licenciranoga odgajatelja i stručnog NTC tima ne prestaje. Daljnja suradnja obuhvaća praćenje rada, konzultacije, primjenu naučenih stvari i naposljetku kontrolu primjene metode.

5. NTC praksa u svakodnevnome životu

Učenje je proces u kojemu se stječu mogućnosti za obavljanje neke aktivnosti. Proces učenja započinje rođenjem i nastavlja se tijekom cijeloga života. Autor NTC sustava zamjera odgojno-obrazovnim ustanovama primjenu reproduktivnoga učenja koje podrazumijeva učenje bez povezivanja činjenica i funkcionalnoga znanja. Tvrdi da se asocijativnim učenjem potiče na razvoj sposobnosti mišljenja, pamćenja, zaključivanja, sintetiziranja te prijenosa naučenoga (Rajović, 20017: 117). Za učenje pomoću asocijacija savjetuje djeci da lekciju memoriraju tako što će ključne riječi obraditi na jedan od ovih načina:

- a) *skrivanje riječi u rečenici* (napravljen primjer rečenica u nastavnoj pripremi za peti razred u nastavku rada)
- b) *igra riječima*
- c) *sastavljanje čudnih/nelogičnih priča od ključnih riječi (tehnika kratkih priča)*
- d) *prebacivanje pjesmica u slike/asocijacije*
- e) *prebacivanje lekcija u asocijativne mape* (primjer mentalnih mapa)
- f) *sastavljanje zagonetnih priča i pitanja*

Važnost kvalitetnoga učenja u današnje se vrijeme sve više prepoznaje. S obzirom da dijete počinje učiti od rođenja, roditelji su prvi koji mogu djecu poučavati na ovaj način. Rajović savjetuje roditeljima da dijete što više hoda, trči, skače, da se djetetu pruže različiti intelektualni sadržaji (zastave, memorijske kartice, *puzzle*, prometni znakovi). Sve se ovo može uklopiti u svakodnevicu (na putu od kuće do vrtića/škole proučavati prometne znakove ili registarske oznake na automobilima). Pomak u poučavanju vidljiv je i u osnovnim i srednjim školama. Sve se više nastavnika odmiče od tradicionalnoga načina poučavanja i stavlja učenika u povoljniji položaj. Osnovna škola Vladimira Nazora u Pazinu, 2017. godine uvela je NTC radionice u školu, a učenici imaju pozitivne dojmove. Neki od učenika petih razreda kažu³:

1. *Meni su NTC radionice potpuno promijenile način učenja, nabolje. Puno primjenjujem crtanje i uzimam prva slova pa radim rečenice. Pomaže mi skrivanje riječi*

³ Preuzeto s internetske stranice OŠ Vladimir Nazor (http://os-vnazora.pazin.skole.hr/?news_id=3160#mod_news, pristupljeno: 10. lipnja 2019.)

u rečenicama. Jako mi se sviđa jer se sve to radi kroz igru. Puno se zabavljamo, ali i kroz sve to učimo. Zabavno mi je odjednom učiti i raditi. Jako sam sretan jer sam izabran za to. Na radionicama smo savladavali razne tehnike. Sakrivanje riječi u rečenice, crtanje tekstova, nelogične priče, asocijacije... Na početku mi je bilo zahtjevno, ali sada više nije. Moje mišljenje je da se treba još puno takvih skupina formirati. I još puno djece naučiti te tehnike.

2. Nisam znala što ćemo na tim radionicama raditi. Savladala sam neke tehnike koje su mi pomogle i još će pomagati. Tehnike su mi bile zahtjevne i iz prve nisam sve uspjela savladati. S tim tehnikama učim predmete koji mi baš i ne idu.

3. U početku uopće nisam znala što je to NTC i što ću na njemu raditi. Kada sam stigla na prvu radionicu shvatila sam da je to program lakšeg i zabavnijeg učenja. Te tehnike nisu teške. Ja sada kroz zabavu puno brže i više naučim. Najviše koristim slike i asocijacije. Mislim da te tehnike mogu svima pomoći.

Iako još slabo istražena i opisana tema, NTC sustav počinje se u sve većemu broju prakticirati unatoč svim tradicionalnim poimanjima učenja i poučavanja. Naime, NTC sustav pruža smjernice koje možemo uklopiti u bilo koji nastavni predmet. Ostavlja nam dovoljno prostora za samostalno osmišljanje zadataka te nam predstavlja „putokaz“ koji možemo slijediti ukoliko želimo poboljšati odgojno-obrazovni sustav. Jednom kada nastavnik ovlada metodama NTC sustava, priprema nastavnih jedinica zahtjeva sve manje vremena, a ostavlja pozitivan učinak. Osim dokaza koje je priložio doktor Rajović, učenici na kojima su primijenjene nove metode imaju pozitivne dojmove.

U sljedećim će se poglavljima najprije predstaviti područje hrvatskoga jezika, jezično izražavanje, a nakon toga prikazati primjeri nastavnih priprema za četiri razreda osnovne škole u koje će se uklopiti metode NTC sustava. Važno je reći da su pripreme rađene po sadašnjemu planu i programu propisanome za osnovnu školu, te su korišteni udžbenici važeći školske godine 2018./2019. Neovisno o nastavnoj jedinici, vježbe koje su korištene u nastavnim priprema svoje mjesto mogu pronaći u bilo kojoj nastavnoj jedinici i u budućim nastavnim planovima i programima koji će biti propisani novim Kurikulumom, a glavna je težnja da se u što više područja odgojno-obrazovnoga sustava uvedu ovakve ili slične metode.

6. Jezično izražavanje u nastavi hrvatskoga jezika

Jezično izražavanje je sredstvo koje nam u prvome redu omogućava komunikaciju, organiziran je i služi kao sredstvo sporazumijevanja unutar jedne jezične zajednice. Međutim, osluhnemo li govor unutar jedne jezične zajednice primijetiti ćemo razliku govora, odnosno jezika koji se razlikuje od pojedinca do pojedinca. Stoga, možemo reći da se jezična kultura pojedinca očituje u njegovome jezičnome izražavanju. Bogato jezično izražavanje omogućava nam prilagođavanje u bilo kojoj jezičnoj situaciji. Svatko ima svoj stil izražavanja isto kao što svatko primjenjuje drugačiji stil odijevanja, glazbe ili ponašanja. U hrvatskome jeziku postoji više idioma. Kada govorimo o standardnome idiomu postoji visoki i niski varijetet govora. Visokim se smatra govor koji pripada višem stilu ili rangu, a niskim onaj koji pripada nižem stilu. Svaki se idiom, pa tako i hrvatski standardni idiom može koristiti na istančan način usmenoga ili pismenoga izražavanja, a Pavličević-Franić navodi nekoliko čimbenika koji su svojstveni istančanom izražavanju: (1) *poznavanje gramatičke, pravogovorne, pravopisne, leksičke i stilističke jezične norme; (2) izražavanje riječima i načinom koji su u skladu sa situacijom, s temom, sadržajem, predznanjem, sugovornicima, raspoloženjem; (3) umijeće da se u pravome trenutku iskoriste sva jezičnoizražajna sredstva, učini pravilan i svrhovit leksički izbor te u punoj mjeri primijeni stilistička raznolikost; (4) sposobnost odabira primjerenoga jezičnoga idioma, odnosno donošenje odluke o tome kada će se, gdje i s kim u komunikaciji rabiti razina na zavičajnome, razgovornome ili kojem drugome idiomu.* (2005: 87)

U nastavi hrvatskoga jezika jezično izražavanje jedno je od četiriju predmetnih područja unutar hrvatskoga jezika. Uz jezično izražavanje, hrvatski jezik obuhvaća područje književnosti, hrvatskoga jezika i medijske kulture. Jezično se izražavanje bavi govornom i pisanom *uporabom hrvatskoga jezika na recepcijskoj, produkcijskoj i interakcijskoj razini* (Visinko, 2010: 10). Stjepko Težak u knjizi *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1* (1996.) piše da je svrha usmenoga i pisanoga izražavanja primjena teorijskoga znanja stečenoga u nastavi gramatike, pravopisa, pravogovora, rječnika, književnosti te scenske i filmske umjetnosti. Slušanje, govorenje, čitanje i pisanje jezične su djelatnosti koje se međusobno isprepliću i čine složene sadržaje nastave jezičnoga izražavanja. Visinko (2010) u svojoj knjizi obrazlaže da je slijed jezičnih djelatnosti u skladu s prirodnim razvojem ljudske jedinice. Čovjek najprije sluša te se u toj djelatnosti najbrže razvija, zatim govori te naposljetku čita i piše. S obzirom na to,

unutar jezičnoga izražavanja nailazimo na četiri vrste jezičnih djelatnosti. Pavličević-Franić (2005) navodi da je za jezične djelatnosti koje se razvijaju učenjem i uvježbavanjem bolji naziv *vještine*, dok jezične djelatnosti koje se više razvijaju spontanom usvajanjem valja zvati *sposobnostima*.

Prva jezična djelatnost koja se navodi u literaturi jest *slušanje*. Pavličević-Franić (2005: 92) definira slušanje kao *vrstu receptivne čovjekove sposobnosti koja omogućuje usvajanje fonetsko-fonološkoga sustava nekoga jezika, odnosno usvajanje fonema, prozodema i intonema*. Već smo spomenuli da dijete najprije razvija slušanje te je ono nužno za kasniji razvoj ostalih faza jezičnih djelatnosti govorenja, čitanja i pisanja. Osim što imamo prirođenu, spontanu auditivnu percepciju, Pavličević-Franić navodi da sposobnost slušanja kao jezične djelatnosti podrazumijeva uredni govorni sluh. Govorni se sluh sastoji od tri elementa. *Fizički sluh* odnosi se na čujnost osoba koje nemaju slušnih poteškoća. Dakle, podrazumijeva sposobnost čovjeka da prima auditivne podražaje pri komunikaciji. Zatim, *fonemski sluh* označuje mogućnost proizvodnje i razlikovanje glasova (fonema) određenoga jezika. Djeca bez poteškoga slušnoga razvoja imaju sposobnost usvajanja i proizvođenja glasova materinskoga jezika. Naime, za razliku od fizičkoga sluha, fonemski sluh nije kod svih ljudi jednako razvijen i nemaju svi jednaku sposobnost pa prilikom učenja stranoga jezika ljudi s manje razvijenim fonemskim sluhom nauče jezik s izgovorom materinskoga jezika zato što im manja sposobnost fonemskoga sluha onemogućava artikulaciju specifičnoga fonema nekoga drugoga jezika. *Melodijski sluh* podrazumijeva sposobnost usvajanja i razlikovanja melodijsko-ritmičkih obilježja nekoga jezika, a zajedničkim ih imenom nazivamo intonacija. Intonaciju određuju različiti elementi: ritam govora, tempo, uzlaznost i silaznost u melodijskoj liniji rečenice. Ljudi slabijega melodijskoga sluha prenositi će intonacijske osobine materinskoga jezika pri govorenju stranim jezikom. (Pavličević-Franić, 2005: 93). Sva tri elementa doprinose razvoju jezične djelatnosti slušanja. Slušanje je primarno jer prethodi govornoj realizaciji jezika. Vježbanje aktivnoga slušanja zanemareno je u obrazovnome sustavu. Umijeće slušanja sposobnost je koja se razvija, a naglasak se u obrazovnome sustavu stavlja na to da se sluša, ali ne i da se čuje. Korisno bi bilo izvoditi vježbe koje razvijaju sposobnost aktivnoga slušanja, Pavličević-Franić navodi *slušanje glazbe, slušanje i ponavljanje brojalica, brzalica, pitalica, sudjelovanje u jezičnim igrama slušanja i govorenja,*

gledanje filmova i TV emisija, jer to čini preduvjet za daljnji razvoj jezičnih djelatnosti i učinkovitost u svakodnevnoj slušnoj komunikaciji.

Govorenje je druga jezična djelatnost definirana kao *vrsta proizvodne jezične djelatnosti kojom se leksičkim, gramatičkim, fonološkim i prozodijskim sredstvima nekoga jezika prenosi usmena poruka u procesu jezičnoga sporazumijevanja* (Pavličević-Franić, 2005: 94). Razumijevanje govora prethodi samome činu govora, a ponekad se mogu razvijati i paralelno. Govorenje kao oblik jezične djelatnosti nastavlja se na slušanje, a temeljna njegova jedinica jest govorni čin. Govorni čin obuhvaća *sadržaj govorenja (o čemu se govori), izraz govorenja (izbor jezičnih jedinica pomoću kojih se govor ostvaruje), značenje govora (što izgovoreni sadržaj znači ili može značiti), namjeru govornika (zašto, odnosno s kojom se svrhom govor ostvaruje), kontekst govora (komunikacijska situacija ili okruženje u okviru kojih se govor ostvaruje)*. Isto tako, govorni se činovi u komunikaciji ostvaruju u tri osnovna oblika: *dijaloški, monološki i poliloški govorni oblik* (Pavličević-Franić, 2005: 95). Dijalog predstavlja komunikaciju između dvoje ljudi prilikom koje se neprestano izmjenjuju uloge govornika i slušatelja. S druge strane, monolog je govor jedne osobe upućen drugima ili sebi, individualni čin bez smjenjivanja uloga u komunikaciji. Poliloški se govorni oblici odnose na komunikaciju u kojoj sudjeluje više ljudi, s obzirom na to da pojmovi dijalog i poliloški govor imaju usku povezanost, nije pogrešno govorne činove podijeliti u dva osnovna oblika: dijaloški i monološki. Težak (1996) ističe postupnost u učenju standardnoga jezika i savjetuje nastavnicima da djeci dopuste u počecima izražavanje na materinskome idiomu. Praktična uporaba standardnoga jezika usavršava se i provjerava na satovima jezičnoga izražavanja. Za provjeru usmenoga jezičnoga izražavanja, Težak (1996: 70) iznosi usmene vježbe koje dijeli u dvije skupine:

- 1. Gramatičko-pravogovorne vježbe: fonološke, morfološke, sintaktičke, leksičke, pravogovorne (ortoepske). Mogu biti artikulacijske, akcenatske, intonacijske i pravogovorno-pravopisne vježbe.*
- 2. Stilsko-kompozicijske: razgovaranje, opisivanje, propovijedanje, tumačenje, raspravljanje, upućivanje. Stilsko-kompozicijske vježbe mogu biti dijaloške i monološke.*

Prvoj je skupini vježbi glavni cilj usvajanje gramatičkih, leksičkih i pravogovornih navika, a vježbama iz druge skupine cilj je stvaranje tekstova.

Čitanje je složena jezična djelatnost jer ovisi o nekoliko sposobnosti te je vještina koja se postupno razvija. Pavličević-Franić (2005) objašnjava da je ono što nazivamo čitanjem posljednja aktivnost u nizu, a to je primjena *abecednoga načela*⁴ te da se prethodno trebaju razviti ostale sposobnosti poput govora, glasovne osjetljivosti, raščlambe riječi na glasove, pisani znakovi, prijenos govora u pisani tekst i obrnuto. U nastavi hrvatskoga jezika čitanje je jedan od temeljnih sadržaja. Već smo spomenuli kako druga faza NTC programa uključuje vježbe čitanja zato što djeci čitanje predstavlja napor, a Pavličević-Franić (2005: 97) medicinskim rječnikom objašnjava da je čitanje *fiziološki proces koji se odvija zahvaljujući procesima u kori velikoga mozga ili korteksu, gdje je smješten centar za čitanje, također uz pomoć živaca živčanoga sustava, centar za čitanje povezuje se s nizom drugih senzo-motornih centara, npr. vid, sluh, govor, pokretanje glave, koji su potrebni za uspješno usvajanje vještine čitanja i ovladavanje tehnikom čitanja*. Istim se istraživanjima bavio Rajović te povezuje fizičke vježbe koje ranom provedbom razvijaju centre u mozgu koji olakšavaju savladavanje procesa čitanja, odnosno postavljaju dobre temelje prije početka savladavanja procesa. Težak (1996: 87) osim što je odredio da je svrha čitanja *jasno i točno primanje napisane obavijesti*, raslojio je svrhu čitanja u više ciljeva i zadaća. Spominje *logičko čitanje* koje podrazumijeva razumijevanje poruke. *Izražajno čitanje* stavlja naglasak na doživljajnu razinu, a cilj teksta je probuditi određeni doživljaj kod čitatelja. Kod izražajnoga čitanja razlikuje dvije vrste: interpretativno i stvaralačko čitanje. *Usmjereno čitanje* uz otkrivanje osnovne spoznajno-doživljajne potke teksta zahtijeva i dublje i šire poniranje u tekst, a može biti analitičko i kritičko.

Pisanje je posljednja u nizu spomenutih jezičnih djelatnosti pomoću koje se ostvaruje jezik. Pavličević-Franić (2005: 98) definira pisanje kao *produktivnu djelatnost koja ponajprije zahtijeva poznavanje slovnoga sustava te usvajanje gramatičko-pravopisnih pravila i normi nekoga jezika*. Glavni cilj jezične djelatnosti pisanja je ostvarenje što veće razine pisanja, a obuhvaća tehniku i vještinu pisanja i samostalno stvaralačko pisanje. U nastavi izražavanja, pisanje se može podijeliti u tri temeljne faze kada govorimo o razvoju opće pismenosti. Prva je usvajanje velikih i malih tiskanih i

⁴ Abecedno načelo jest dogovoreni sustav u kojemu postoji uvijek ista korespondencija između glasova kao izgovoreno znaka i slova kao napisanoga znaka (svaki glas određeno slovo/slova)

pisanih slova te svladavanje tehnike pisanja, druga na učenje pravopisnih pravila i zakonitosti pisanoga jezika, a treća na razvoj stvaralačkoga pisanja. Težak (1996) navodi da se kultura pisanja vježba strpljivošću te da učenike treba potaknuti na promišljanje o svakome pisanom tekstu. Smatra da je zadaća škole sustavno organizirati različite pismene vježbe: *vježbe čitljivoga, lijepoga i urednoga pisanja, vježbe stvaranja pravopisnih navika, gramatičke vježbe, stilske vježbe i leksičke vježbe* (Težak, 1996: 74).

6.1. Metodika jezičnoga izražavanja

U knjizi *Metodika znanost o poučavanju nastavnoga predmeta* (2008:305) navedene su skupine različitih nastavnih metoda koje se ostvaruju u nastavnome procesu. Bežen (2008) navodi da prednost treba dati shvaćanju i određenju metode i postupka u svakoj pojedinoj metodici pa tako i u metodici hrvatskoga jezika. Također, pojašnjava da se metode i postupci u nastavi hrvatskoga jezika određuju *u skladu s nastavnim sustavima metodike hrvatskoga jezika i metodologijom matičnih znanosti metodike hrvatskoga jezika*. Drugim riječima, nastavne metode razlikuju se ovisno o području predmeta Hrvatskoga jezika. Nadalje, iznosi klasifikaciju nastavnih metoda prema programskim područjima hrvatskoga jezika. Od prikazanih metoda samo su neke od njih zajedničke za cijeli nastavni predmet. S obzirom na to da se u ovome radu naglasak stavlja na područje jezičnoga izražavanja, prikazat ćemo metode koje se koriste u nastavi izražavanja, a njihovu je klasifikaciju napravio Stjepko Težak (1996: 192):

- 1) metoda pisanja (osobito sastavljanje, ispravljanje, preoblikovanje)
- 2) metode usmenoga izlaganja (opisivanje, pripovijedanje, tumačenje, raspravljanje)
- 3) metode čitanja (osobito interpretativno čitanje)
- 4) metode diktiranja (osobito sondažni⁵, izborni, kontrolni, stvaralački, objašnjeni i slobodni diktat).

Osim nastavnih metoda, u metodičkoj se literaturi navode i nastavni postupci. Njihovo je poimanje neprecizno određeno jer ovisno o kutu promatranja pod tim se nazivom imenuju nastavne metode, oblici pa čak i sustavi. Nastavni postupak nema zasebno

⁵ Sondažni ili istraživački diktat najčešće se provodi kada učitelj želi provjeriti učenikovo predznanje. Provodi se na početku školske godine ili kada učitelj dolazi na novo radno mjesto. (Pavličević-Franić, 2005.)

određenje, ali se pojam odnosi na postupak koji je uži od nastavne metode, odnosno sastavni proces nastavne metode koji je i vremenski kraći. Metodički se priručnici slažu da je metodički sustav najopćenitija kategorija unutar koje se koriste nastavne metode, a postupci su sastavni dijelovi metoda. Nastavni sustavi, metode i postupci temeljna su sredstva metodičke prakse. Svaka se nastavna jedinica artikulira pomoću navedenih sredstva. *Metodički čin kao osnovna jedinica odgojno-obrazovnoga procesa procesno se organizira kao nastavna jedinica, a vremenski ostvaruje kao jedan ili više nastavnih sati*, navodi Bežen (2008: 310).

Nastavna jedinica jezičnoga izražavanja sastoji se od pismenih i usmenih vježbi. Težak (1996: 229) piše da ustrojstvo nastavne jedinice jezičnoga izražavanja mora biti bitno drugačije od nastavne jedinice jezika, pa objašnjava da se njezino ustrojstvo zasniva na trima temeljnim fazama. Spomenute faze s izmjenama prikazao je Bežen (2008: 314) u tablici:

Nastavne etape	Nastavne situacije
priprema	<ul style="list-style-type: none"> • motivacija • najava vježbe • upute za rad • priprema učenika za pisanje ili govorenje (nacrt, podsjetnik, razmišljanje, čitanje)
izvedba	<ul style="list-style-type: none"> • pisanje ili govorenje • čitanje uratka (ako je pismena vježba) • rasprava o napisanom ili govorenom tekstu (sadržaj, kompozicija, stil, gramatika, pravopis, urednost/čitljivost, odnosno pravogovor, držanje u govornoj vježbi)
zaključak	<ul style="list-style-type: none"> • ocjena uspješnosti • sažimanje spoznaja stečenih vježbom • najava sljedeće vježbe i upute o pripremnom radu

Tablica 1. Struktura nastavne jedinice (Bežen, 2008:314)

Metodički je sustav najopćenitija kategorija unutar metodike, a riječ je o *didaktičkom sustavu koji se određuje svrhom i sadržajem nastavnoga predmeta, a uspostavlja se slijedom načina i organizacijskih oblika kojima se svrha ostvaruje* (Težak, 1996: 111).

U nastavi se hrvatskoga jezika navode sljedeći sustavi:

1. Dogmatsko-reproduktivni sustav je najtradicionalniji sustav. Nastavnik u ovome sustavu preuzima ulogu dogme te postavlja jezična pravila koja se moraju naučiti i primjenjivati u govorenju i pisanju. U nastavi dogmatsko-reproduktivnoga sustava preferira se dedukcija, zapamćivanje definicija, pravila i paradigma. Primjenjuje se metoda diktiranja, učenja na pamet i katehetskoga razgovora⁶ (Težak, 1996: 115). U teoriji ovaj je sustav napušten, iako je toliko ustaljen da u praksi gotovo prevladava.

2. Reproductivno-eksplikativni sustav učinio je korak naprijed u nastavi jezika. Učenika se potiče da analitički otkriva gramatičke pojave. Uz heuristički razgovor⁷ tu se uvodi indukcija, samostalno izvođenje definicija, pravila i paradigma i tekstovna analiza (Težak, 1996: 115). Nastavnik odbacuje ulogu dogme i definira ga se kao tumača, dok učenici imaju više prostora za samostalan rad.

3. Interpretativno-analitički sustav koristi se u nastavi književnosti, naglasak se stavlja na djelo kao temeljni sadržaj nastavnoga procesa, a interpretacija se smatra najvažnijim nastavnim oblikom. Nastavnik dobiva ulogu organizatora nastavnoga procesa, više nije samo predavač. Nastavni sat u interpretativno-analitičkome sustavu izvodi se kao dvosmjerna komunikacija, dijaloškom metodom. Glavni je cilj sustava razvijanje kritičkoga mišljenja kod učenika i buđenje estetskih doživljaja i razmišljanja.

4. Problemsko-stvaralački sustav ili problemska nastava temelji se na načelu stvaralaštva. Učenik dobiva ulogu istraživača i u nastavi se jezika pred njim postavlja jezični problem te se time učenik potiče na samostalan rad. Stjepko Težak (1996: 116) navodi da su najčešći oblici gramatičke problemske nastave: (1) *promatranje pojedinih gramatičkih činjenica*; (2) *rješavanje gramatičkih zadataka*; (3) *ispravljanje jezičnih pogrešaka*; (4) *školski jezični pokus*; (5) *stvaranje tekstovnih jedinica prema zadanom gramatičkom uzorku*.

⁶ Katehetski razgovor sastoji se od kraćih pitanja i određenih odgovora.

⁷ U heurističkom ili razvojnom razgovoru nastavnik postavlja poticajna pitanja, prikupljajući uspješne odgovore.

5. Korelacijsko-integracijski sustav odnosi se na sva područja hrvatskoga jezika i na povezivanje s drugim predmetima. U nastavi jezičnoga izražavanja koriste se sadržaji iz jezika, medija te književni tekstovi koji pomažu u rješavanju zadanoga jezičnoga problema. U korelacijsko-integracijskome sustavu položaj nastavnika nije određen te može biti kao u nekom od već spomenutih sustava. Ovaj se sustav odnosi na povezivanje nastavnih sadržaja unutar predmeta i među predmetima. U osnovi predstavlja teoriju međupredmetnih veza i integrirane nastave.

6. Komunikacijski sustav specifičan je zato što učenici gradivo upoznaju u lancu komunikacijskih situacija, odnosno u ovome se sustavu kombiniraju različiti nastavni oblici, nastavna sredstva i različite nastavne situacije (Bežen, 2008: 303). Primjenjuje se rad na tekstu, rad pojedinaca, skupina i parova i okrugli stol. Nastavnik pomaže u organiziranju komunikacijskih situacija i nadzire njihovo povezivanje u cjelinu.

7. Otvoreni sustav nudi učenicima razne sadržaje i metode, a oni sami odabiru na kojim će zadatcima raditi. U osnovi sustava teorija je slobodne nastave. Svaki učenik, par ili skupina može se odlučiti za drugačiji zadatak. Učenici ni u čemu nisu strogo ograničeni, a nastavnik pomaže u odabiru materijala za rad te u konačnoj sintezi naučenoga. Primjenjuje se višesmjerna komunikacija, rad na tekstu i drugim izvorima individualno, u paru ili skupini.

8. Multimedijski sustav uključuje primjenu različitih medija, oni mogu biti vizualni, auditivni ili elektronički. Učenici rade pod vodstvom nastavnika na različitim materijalima. Nastavnici organiziraju multimedijско učenje pribavljanjem izvora, kontroliraju tijek rada i učinke.

9. Timski sustav obilježen je sudjelovanjem dva ili više sudionika u ulozi učitelja. Naglasak se stavlja na timsku i integriranu nastavu, a u konkretnome primjeru nastava jezičnoga izražavanja može se kombinirati s nastavom geografije. Tim učitelja dijeli poslove po stručnosti i na koncu kontroliraju sintezu naučenoga.

10. Projektni sustav podrazumijeva da učenici izrađuju nastavni projekt o nekoj temi u kome povezuju sve spoznaje o toj temi iz različitih izvora (Bežen, 2008: 303). Učenik samostalno oblikuje projekt na zadanu temu koja se potom višeizvorno sistematizira i sintetizira. Nastavnik ima ulogu pomagača u odabiru teme i izvora, a na kraju i kontrolira sintezu. Sustav podrazumijeva skupni rad, rad u parovima, individualni rad, metodu istraživanja, raspravljanja, rada na tekstu i drugim izvorima znanja.

7. Nastavne etape u pripremi nastavnoga sata pomoću NTC sustava

Nastavne se etape razlikuju s obzirom na to govori li se o području jezika ili književnosti. Primjere nastavnih priprema izradit ćemo po etapama: (1) doživljajno-spoznajna motivacija; (2) najava teme i lokalizacija; (3) obrada novoga gradiva; (4) sinteza; (5) zadavanje zadataka za samostalan rad. Svaka etapa ima svoju spoznajnu, psihološku, materijalno-tehničku i metodičku stranu.

Motivacija dolazi od lat. riječi *movere* što znači kretati se. Prema etimologiji riječi predstavlja poticaj za izvođenje aktivnosti. Predstavlja prvi i neizostavni dio nastavnoga sata. Također, uvodi učenike u rad i ukoliko ih uspijemo motivirati, lakše ćemo obraditi ono što je planirano. Uloga nastavnika tijekom motivacije ima značajnu ulogu zato što motivacija ima direktan utjecaj na ishode učenja. Drugim riječima, učenik koji je dobro motiviran za savladavanje određenoga gradiva lakše ispunjava zadane ishode učenja. NTC sustav pristupa učenju kroz igru i pruža nam uvid u razne aktivnosti koje se temelje na igrama. Pripremni dio sata ili motivacija najpogodnija je za primjenu spomenutih aktivnosti. S obzirom na to, u sljedećim stranicama prikazat ćemo četiri nastavne pripreme te u motivacijskome dijelu za nastavni postupak uključiti propisane aktivnosti NTC sustava prilagođene nastavnoj jedinici.

Osim u najvažnijoj etapi, vježbe iz NTC sustava uklopili smo i u etapu obrade novoga gradiva, sinteze te za domaću zadaću. Cilj je NTC sustava da djeci pruži smjernice na koji način učiti gradivo te im prikazati primjerima kako da sami sebi omoguće kvalitetno i dugoročnije učenje.

7.1. Primjer nastavnoga sata – 5. razred

Hrvatski pravopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (2013) navodi da se velikim početnim slovom pišu: prva riječ u rečenici i navodu, imena te riječi iz poštovanja i počasti. Pisanje velikoga početnoga slova nije nepoznanica zato što su djeca naučila da se velikim početnim slovom pišu vlastite imenice. Međutim, pisanje velikoga početnoga slova u imenima država, naroda, pokrajina i krajeva predstavlja problem jer im takva imena nisu poznata, a često su i dvosložna. Glavni je cilj nastavne jedinice naučiti djecu da se imena kontinenata, država, naroda i naseljenih mjesta pišu velikim početnim slovom. Ako je ime višечlano, velikim se slovom pišu svi članovi osim prijedloga i veznika. Metodički sustavi koji su korišćeni tijekom strukturiranja sata su: korelacijski sustav u uvodnome dijelu, reproduktivno-eksplicativni u središnjemu dijelu sata te korelacijsko-integracijski sustav koji je ostvaren i zadavanjem domaće zadaće. U nastavku slijedi artikulacija sata za spomenutu nastavnu jedinicu:

Doživljajno-spoznajna motivacija:

Nakon uvodnoga pozdrava profesorica najavljuje i objašnjava motivacijski zadatak. Za motivaciju profesorica je izmislila igru. S obzirom na to da je riječ o petome razredu osnovne škole, iskoristit će se metoda iz NTC sustava za niži uzrast, odnosno prilikom motivacije vježbat će se dinamička akomodacija oka te prsti šake. Igrat će igru traženja točno napisanih pojmova. Profesorica će učenicima podijeliti kartice različitih boja s napisanim pojmovima. Rješavat će u parovima. Prvi je zadatak da kartice rasporede/ pomiješaju na klupi, a u sredini klupe ostave mjesta u obliku kvadrata gdje će stavljati kartice s točno napisanim pojmom. Svaki pojam napisan je najmanje dva puta. Kada profesorica prikaže sličicu na prezentaciji, učenici trebaju pronaći taj pojam točno napisan na kartici i staviti ga na prethodno ostavljeno prazno mjesto. Kartice se slažu na isti način na koji se pojavljuju sličice na prezentaciji. Za svaku otvorenu sliku na prezentaciji, profesorica ima spremna pitanja osmišljena prema NTC metodi koja služe kao asocijacije na ono što djeca trebaju pronaći na papirićima.

* Primjeri pitanja:

1. *Gdje je domovina životinje koja svoje mladunče nosi u tobolcu?*
2. *Što osim istoimene igre ima šahovsko polje, a predstavlja državu?*

3. Mjesto po kojemu su toplice dobile ime, a u nazivu ima dva vlastita imena?
4. Kada prođemo Sloveniju u koju ćemo zemlju doći na skijanje?
5. Kako se naziva kontinent podijeljen na dva dijela, a ime je dobio prema južnoj strani svijeta?
6. Grad koji svojom znamenitom arenom podsjeća na Rim, a nalazi se u Hrvatskoj?
7. Mjesto koje nosi naziv najvećega svetišta u RH?
8. Istoznačnica za riječ odmah skraćena je koje države?
9. Na kojemu ćemo kontinentu posjetiti pingvine?

Najava i lokalizacija teme:

Nakon riješene motivacijske vježbe, metodom usmjerenoga razgovora (heuristički, reproduktivni) učenici dolaze do odgovora da svaki stupac označava jednu kategoriju. Prvi označava kontinente, drugi države, a treći naseljena mjesta. Profesorica ih upućuje na to da su dobili pojmove iz geografije jer će se poseban naglasak staviti na veliko početno slovo u nazivima država, zemalja, naroda, pokrajina i krajeva. Zapisuju naslov u svoje bilježnice i ponavljaju podjelu imenica.

Obrada novoga sadržaja:

U središnjem dijelu sata iskoristit će se vježbe iz NTC metode pomoću kojih će učenici uvježbavati pisanje velikoga početnoga slova. Profesorica je napravila dugačku vrpču na kojoj su zaklamani papirići s nazivima pojedinih država, kontinenata, naseljenih mjesta. Učenici imaju zadatak kretati se vrpcom do ploče i s vrpce uzeti jedan papirić po želji. Nakon što pročitaju pojam, na ploču trebaju točno napisati odabrani pojam u stupac kojemu pripada (država, kontinent, naseljeno mjesto, ostala zemljopisna imena) i u posljednji stupac napisati ime stanovnika (ukoliko dobiju državu i naseljeno mjesto) pojma kojega su dobili. Kada svi učenici donesu po jedan pojam na ploču, odgovore obrazlažu pomoću profesorice i na taj način dolaze do pravila o pisanju velikoga početnoga slova.

Pojmovi koji se nalaze na papirićima su: *Brazil, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske, Baranjsko Petrovo Selo, Biograd na moru, Slavonski Brod, Krapinske toplice, Vransko jezero, Samoborsko gorje, Mala Kapela, Žumberačko gorje, Split, Babina Greda, Zagrebačka gora, Gorski kotar, Sjeverno ledeno more, Sveti Martin pod Okićem, Zapadno Rimsko Carstvo, Florida, Vela Luka.*

Kada riješe zadatak i pokušaju sami napisati točno napisano ime, uvidjet će pravila o pisanju velikoga početnoga slova.

Sinteza:

Za sintezu imaju zadatak prepisati s ploče pojmove koje smo prethodno razvrstali u stupce i nakon toga samostalno osmisliti definicije koje će kasnije, zajedno s profesoricom analizirati i u bilježnice skicirati kao mentalnu mapu.

Dolaze do definicija da se velikim početnim slovom pišu imena naseljenih mjesta, imena država i imena kontinenata i to svi članovi osim veznika i prijedloga. Također, da se imena stanovnika izvedena od zemljopisnih imena pišu velikim početnim slovom te da se ostala zemljopisna imena, kao što su imena rijeka, gora, zaljeva, mora itd., s dva ili više člana pišu tako da se prvi član uvijek piše velikim početnim slovom, a ostali se članovi u imenu pišu malim početnim slovom, osim ako već nisu sami po sebi vlastito ime.

Zadavanje zadataka za samostalan rad:

Za domaću zadaću profesorica im zadaje radni listić na kojemu se nalazi igra skrivanja riječi u rečenici. Profesorica je napisala deset rečenica, a učenici trebaju izvući iz svake rečenice jedan grad koji se skriva u rečenici. Njihov je zadatak pravilno napisati grad koji su pronašli sakriven u rečenici. Na taj način ponavljaju znanje iz geografije (hrvatske gradove) i pisanje velikoga početnoga slova. Rješavanje listića mogu započeti i na satu, ukoliko je ostalo vremena.

* Primjeri i rješenja:

1. Gurni nos **plitkom** moru. → Split
2. Glasna pr**osi jeka**. → Osijek
3. **Šibe** nikada nisu izgorjele. → Šibenik
4. Preostaje mi **samo boriti** se. → Samobor
5. **K ninskome** spomeniku došli smo prebrzo. → Knin
6. Pokušaj **poslati na** moju adresu. → Slatina
7. **S injem** započinje zima. → Sinj
8. **Pore čine** sitne otvore na koži. → Poreč
9. Nisi **sakrio** kako treba. → Sisak
10. Stop, **ulaz** se naplaćuje! → Pula

Tablični prikaz nastavne pripreme s priložima:

Nastavno područje	Jezično izražavanje
Nastavna tema	<i>Pisanje velikoga početnoga slova</i>
Nastavna jedinica	<i>Veliko početno slovo u nazivima država, zemalja, naroda, pokrajina i krajeva</i>
Tip sata	Obrada novoga gradiva
Ključni pojmovi	veliko početno slovo u nazivima planeta, kontinenata, oceana, država, zemalja, naroda i naseljenih mjesta (zavičaj)
Obrazovna postignuća	primjenjivati pravopisnu normu u pisanju velikoga početnoga slova u nazivima planeta, kontinenata, oceana, država, zemalja, naroda i zavičajnih mjesta s obzirom na zavičajnu pripadnost i najčešćih primjera
Zadaće	<ul style="list-style-type: none"> • Obrazovne: ponoviti i proširiti poznavanje pravopisnih pravila o pisanju velikoga i maloga slova • Odgojne i funkcionalne: razvijati sustavnost i postupnost u radu, upornost i marljivost pri rješavanju zadataka, upornost u pristupu rješavanja zadataka te korelacija s geografijom
Oblici rada	Frontalni oblik rada, individualni oblik rada, rad u paru
Nastavne metode	Rad na tekstu, metoda čitanja, metoda pisanja, metoda slušanja, metoda asocijacija, metoda crtanja
Nastavna sredstva i pomagala	Ploča, kreda, asocijacije, aplikacije s nazivima dijela, prezentacija

Doživljajno-spoznajna motivacija	Za motivaciju igrat će igru traženja točno napisanih pojmova. Profesorica će učenicima podijeliti kartice različitih boja s napisanim pojmovima. Rješavat će u parovima. Prvi je zadatak da kartice rasporede/ pomiješaju na klupi, a u sredini klupe ostave mjesta u obliku kvadrata gdje će stavljati kartice s točno napisanim pojmom. Svaki pojam napisan je najmanje dva puta. Kada profesorica prikaže sličicu na prezentaciji, učenici trebaju pronaći taj pojam točno napisan na kartici i staviti ga na prethodno ostavljeno prazno mjesto. Kartice se slažu na isti način na koji se pojavljuju sličice na prezentaciji. Za svaku otvorenu sliku na prezentaciji, profesorica ima spremna pitanja osmišljena prema NTC metodi koja služe kao asocijacije na ono što djeca trebaju pronaći na papirićima.
Najava i lokalizacija teme	Profesorica postavlja pitanja: <i>koji stupac označava što, kako bi grupirali slike i pojmove?</i> Učenici dolaze do zaključka da prvi stupac označava kontinente, drugi države, a treći naseljena mjesta. Profesorica ih upućuje na to da su dobili pojmove iz geografije jer će se poseban naglasak staviti na veliko početno slovo u nazivima država, zemalja, naroda, pokrajina i krajeva. Zapisuju naslov u svoje bilježnice i ponavljaju podjelu imenica.
Obrada novoga gradiva	Za središnji dio sata profesorica je napravila dugačku vrpču na kojoj su zaklamani papirići s nazivima pojedinih država, kontinenta, naseljenih mjesta. Učenici imaju zadatak kretati se vrpcom do ploče i s vrpce uzeti jedan papirić po želji. Nakon što pročitaju pojam, na ploču trebaju točno napisati odabrani pojam u stupac kojemu pripada (država, kontinent, naseljeno mjesto, ostala zemljopisna imena) i u posljednji stupac napisati ime stanovnika (ukoliko dobiju državu i naseljeno mjesto) pojma kojeg su dobili. Kada svi

	učenici donesu po jedan pojam na ploču, odgovore obrazlažu pomoću učiteljice i na taj način dolaze do pravila o pisanju velikoga početnoga slova.
Sinteza	Za sintezu imaju zadatak prepisati s ploče pojmove koje smo prethodno razvrstali u stupce i nakon toga samostalno osmisliti definicije koje će kasnije, zajedno s profesoricom analizirati i u bilježnice skicirati kao mentalnu mapu.
Zadavanje zadataka za samostalan rad	Za domaću zadaću profesorica im zadaje radni listić na kojemu se nalazi igra skrivanja riječi u rečenici. Profesorica je napisala deset rečenica, a učenici trebaju izvući iz svake rečenice jedan grad koji se skriva u rečenici. Njihov je zadatak pravilno napisati grad koji su pronašli sakriven u rečenici. Rješavanje listića započet će na satu, ukoliko će ostati vremena.

PLAN PLOČE:

Veliko početno slovo u nazivima država, zemalja, naroda, pokrajina i krajeva
→ velikim početnim slovom pišu se:
imena naseljenih mjesta, imena država i imena kontinenata (svi članovi osim veznika i prijedloga)
– imena stanovnika izvedena od zemljopisnih imena
– ostala zemljopisna imena (rijeke, gore, zaljevi, mora)

Slika 2. Prikaz slajda s prezentacije

7.2. Primjer nastavnoga sata – 6. razred

U Hrvatskoj enciklopediji portret je definiran kao prikaz određene osobe s njezinim fizičkim obilježjima i psihičkim izrazom. Pripada novinarskoj vrsti u kojoj novinar prikazuje lik, karakter i djelo neke osobe. Pravilo koje vrijedi za portret je da se ne treba pretjerivati hvalospjevima, ali treba voditi računa o korektnome pisanju i da se nikoga ne uvrijedi. Poželjna je doza ironije i humora. Takav tekst obično prati portretna fotografija, dobar crtež ili karikatura. Tijekom strukturiranja nastavnoga sata korišten je multimedijalni sustav, problemsko-stvaralački te korelacijski. Metode iz NTC sustava korištene su u motivacijskoj etapi i u etapi zadavanja zadataka za samostalan rad.

Doživljajno-spoznajna motivacija:

Profesorica će za motivacijski dio odabrati igru iz NTC sustava. Riječ je o *memory* karticama koje će sama isprintati, a na njima će biti slike poznatih osoba. Ovom metodom vježba se učenikova koncentracija, a uvođenjem popularne kulture gradivo će postati zanimljivije. Sjest će na pod u razredu i svi zajedno igrat će igru memorije. Na kraju igre, zadatak učenika je opisati u bilježnicu osobu/e koju su pronašli kao par tijekom igre. Zatim će slušati jedni druge, a za svaki opis profesorica zahtijeva pljesak.

Najava teme i lokalizacija:

S obzirom na to da su trebali opisati, shvatit će da je riječ o opisu, odnosno portretu. Zapisat će naslov na ploču i u bilježnice. Profesorica im navodi da je riječ o novinarskoj vrsti te da podrazumijeva precizno iznošenje onoga što vidimo i što osjećamo. Analiziraju svaki pročitani opis i naslućuju neke od važnih elemenata opisa.

Obrada novoga sadržaja:

Da bi došli do zaključaka što sadrži portret, profesorica im dijeli opis mladića iz romana *Zlatarovo zlato*, na taj će se način postići korelacija unutar predmeta (jezično izražavanje i književnost). Njihov je zadatak u opisu podcrtati dijelove opisa koji pripadaju fizičkome opisu.

Opis: *Mladiću jedva bijaše dvadeset godina. Lice blijedo, plemenito, kosa odugačka, crnomanjasta, brčići mali, čelo visoko, a sjajne plavetne oči pod tamnim trepavicama dvije žive zvijezde da ih nije mutila neka sjeta. Mladić bijaše lijep, snažan, a ljepši od nebrige i sjete. Naherio je kapu kunicu na uho, a orlovo pero treptilo mu je za kapom. Haljina od plavoga platna i ima velika plava dugmeta, a uske hlače višnjeve*

boje savijahu se oko jakih nogu. Niz široka leđa padaše mu teška crna kabanica, pod grlom sapeta crnom sponom. O boku visila mu je sablja krivošija, a za pojasom od žute mletačke svile stajala mala puška, srebrom okovana. Takov bijaše mladić.

Nakon što odrede da vanjski opis sadrži opis lica, tijela, odjeće, profesorica ih upućuje da je isto tako važan i unutarnji opis u koji uključujemo osobine, osjećaje, ponašanje i karakterne osobine. Stoga, portret nastaje ispreplitanjem vanjskoga i unutarnjega opisa. Profesorica ih upućuje da opis može biti subjektivan i objektivan te da je subjektivan opis češći u književnosti.

Sinteza:

Za sintezu igrat će se kviz da bi utvrdili gradivo koje se obrađivalo. Profesorica je napravila kviz po principu točnih i netočnih odgovora. Po NTC sustavu svaki se točan odgovor treba nagraditi, pa će učenik koji točno odgovori na pitanje i nadopuni odgovor dobiti bombon.

Poveznica za kviz: https://www.fyrebox.com/play/kviz-25.-lipanj-2019_nd5pWnJgm

Zadavanje zadataka za samostalan rad:

Za kraj sata profesorica im dijeli slijepe karte i sličice na kojima se nalaze pripadnici različitih naroda. Učenici trebaju napisati portrete osoba koje su dobili i zalijepiti na slijepu kartu ovisno kojemu dijelu svijeta pripada određeni pripadnik naroda. Na taj će način ponoviti dijelove svijeta, gradivo će se povezati s geografijom te će upoznati značajke određenih naroda.

Tablični prikaz nastavne pripreme s priložima

Nastavno područje	Jezično izražavanje
Nastavna tema	Portret
Nastavna jedinica	<i>Portret</i>
Tip sata	Obrada novoga gradiva
Ključni pojmovi	portret, unutarnji i vanjski opis, objektivno i subjektivno opisivanje
Obrazovna postignuća	razlikovati vanjski od unutarnjega opisa lika te portretirati lik na temelju prethodno stvorenoga plana
Zadace	<ul style="list-style-type: none"> • Obrazovne: usvojiti elemente opisa • Odgojne i funkcionalne: pronaznati opise u književnim djelima, razvijati osjetljivost prema vanjskome svijetu, obogaćivanje vlastitoga stila u zapažanju pojedinosti
Oblici rada	Frontalni oblik rada i individualni rad
Nastavne metode	metoda rada na tekstu, metoda čitanja, metoda pisanja, metoda slušanja, metoda asocijacija
Nastavna sredstva i pomagala	Ploča, kreda, <i>memory</i> kartice, odlomak iz romana, bilježnica, nastavni listić, kviz
Doživljajno-spoznajna motivacija	Za početak sata igraju igru <i>memory</i> karticama na kojima se nalaze slike poznatih osoba. Na kraju igre, zadatak učenika je opisati u bilježnicu osobu/e koju su pronašli kao par tijekom igre. Zatim će slušati jedni druge, a za svaki opis profesorica zahtijeva pljesak.

Najava i lokalizacija teme	Učenici su nakon prvoga zadatka shvatili da je riječ o opisu te će zapisati naslov na ploču i u bilježnice. Profesorica im navodi da je riječ o novinarskoj vrsti te da podrazumijeva precizno iznošenje onoga što vidimo i što osjećamo.
Obrada novoga sadržaja	Da dođu do novih spoznaja o portretu, profesorica im dijeli opis mladića iz romana Zlatarovo zlato. Njihov je zadatak u opisu podcrtati dijelove opisa koji pripadaju fizičkom opisu. Nakon što odrede da vanjski opis sadrži opis lica, tijela, odjeće, profesorica ih upućuje da je isto tako važan i unutarnji opis u koji uključujemo osobine, osjećaje, ponašanje i karakterne osobine. Stoga, portret nastaje ispreplitanjem vanjskoga i unutarnjega opisa. Profesorica ih upućuje da opis može biti subjektivan i objektivan te da je subjektivan opis češći u književnosti.
Sinteza	Za sintezu igrat će se kviz da bi utvrdili gradivo koje se obrađivalo. Profesorica je napravila kviz po principu točnih i netočnih odgovora.
Zadavanje zadataka za samostalan rad	Profesorica im dijeli slijepe karte i sličice na kojima se nalaze pripadnici različitih naroda. Učenici trebaju napisati portrete osoba koje su dobili i zalijepiti na slijepu kartu ovisno kojem dijelu svijeta pripada određeni pripadnik naroda.

PLAN PLOČE
Portret - opis osobe
<ul style="list-style-type: none"> - vjeran prikaz osobe - osoba dočarana riječima - novinarska vrsta <p>Elementi opisa:</p> <p>1) Vanjski izgled: lice, tijelo, odjeća</p>

2) Unutarnji opis: osobine, osjećaji, ponašanje, karakterne osobine
- objektivni i subjektivni opis

KVIZ:

Slika 3. Slijepa karta za domaću zadaću

7.3. Primjer nastavnoga sata – 7. razred

Izveščivanje je oblik objektivnoga pripovjednoga izražavanja, lišen svega osobnoga, osjećajnoga, poetskoga i imaginacijskoga (Pavličević-Franić, 2005: 216). Postoje četiri temeljne vrste izvješćivanja: *vijest, sažetak, izvješće i životopis*. Cijeli se obrazovni sustav temelji na vertikalno-spiralnome slijedu što znači da su učenici osnovno o izvješćivanju učili u nižim razredima osnovne škole. U *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu* u sedmome je razredu propisana nastavna jedinica *Vijest*. *Vijest je najkraći i najjezgrovitiji oblik izvješćivanja u kojemu se priopćuju samo najvažnije pojedinosti o nekome događaju* (Pavličević-Franić, 2005: 217). Glavni je cilj ove nastavne jedinice ponoviti znanje o pojmu i temeljnim obilježjima vijesti te osposobiti učenike za samostalno sastavljanje i pisanje vijesti. Metodički pristupi koji su korišteni tijekom strukturiranja sata su: problemsko–stvaralački pristup u uvodnome dijelu, analitičko-eksplikativni u središnjemu dijelu sata te korelacijski sustav koji je ostvaren zadavanjem domaće zadaće. U nastavku slijedi artikulacija sata za nastavnu jedinicu *Vijest*.

Doživljajno-spoznajna motivacija:

Na početku sata profesorici će model za igru poslužiti igra iz romana *Branko i Stanko u svijetu atoma* napravljena po NTC metodi, a može se prilagođavati bilo kojemu znanstvenome području. Profesorica na ploču zapisuje šest istarskih gradova i šifru koja će im služiti za otkrivanje pojma. Prvi broj u šifri odnosi se na prvi grad, drugi broj na drugi grad, treći broj na treći grad i tako redom. Osim što se prvi broj odnosi na prvi grad, isto tako označuje broj slova koje nam treba iz toga grada – prvi je grad *Motovun*, a broj iz šifre pet, znači da nam treba slovo *v*. Učenici imaju zadatak odgonetnuti pojam pomoću šifre, a to će biti naslov današnje jedinice. Pomoću ove igre učenici će napregnuti mozak, obavljati misaone procese te vježbati koncentraciju. Usput, ponovit će istarske gradove i sami otkriti temu nastavnoga sata (*vijest*).

Najava i lokalizacija teme:

U sljedećoj etapi profesorica potvrđuje točno određenje pojma i najavljuje temu. Da bi učenici sami došli do odgovora što vijest jest te na što je važno pripaziti prilikom pisanja vijesti, profesorica će ukoliko ima dobrovoljaca prozvati jednoga učenika kojemu će zadatak biti da ispriča najljepši događaj sa zadnjega izleta na kojemu je bio i taj će učenik dobiti lopticu te ju mora baciti sljedećemu učeniku koji će morati ispričati svoj

najljepši događaj. Nakon što su čuli nekoliko događaja metodom usmjerenoga razgovora (heuristički, reproduktivni) dolazit će do odgovora što je svaki ispričani događaj sadržavao, odnosno na koja je pitanja odgovarao. Tako će zaključiti da je vijest kratka te da odgovara na pitanja što, gdje, kada i zašto (se dogodilo).

Napomena: Ukoliko nema dobrovoljaca, profesorica nasumično baci lopticu jednome učeniku.

Obrada novoga sadržaja:

Učenici će se zatim formirati u grupe po četiri učenika i svaka će grupa dobiti omotnicu u kojoj se nalazi trideset riječi različitoga tipa. Njihov je zadatak da od tih riječi pokušaju osmisliti što bolju novinsku vijest i pripadajući joj naslov. Profesorica im daje uputu da je vijest novinarska vrsta koja mora biti kratka, jasna, istinita i pravodobna te definiciju zapisuje na ploču. Nakon što je svaka grupa osmislila svoju vijest, provjeravaju vijest po vijest i analiziraju svaku od njih. Za svaku pročitane vijest profesorica zahtijeva pljesak od ostalih učenika. Nakon toga, dijeli im nasumično po grupama različite izrezane vijesti i izvješća iz novina i oni na ploču moraju razvrstati što pripada vijesti, a što izvještaju s obzirom na razlike koje uočavaju. Zatim im zadaje zadatak da prošire svoju vijest vlastitim mišljenjem o vijesti koju su napisali i nadopune je s nekoliko rečenica. Nakon što su pročitali proširene vijesti, zaključuju da je proširena vijest izvještaj koji je opširniji i izvjestitelj može dodati svoj subjektivni stav o događaju, a vijest treba biti objektivno napisana.

Sinteza:

Da bi ponovili ono što su danas ustanovili profesorica im na ploču magnetima stavlja napisane asocijacije (uključuju pravila i odrednice za vijest i izvještaj) te postavlja dva stupca. Učenicima je zadatak da odrede koje asocijacije pripadaju kojemu stupcu (vijest ili izvještaj) te to zapišu u bilježnicu. Tako će ponoviti obilježja vijesti i izvještaja.

Zadavanje zadataka za samostalan rad:

Za domaću zadaću dobit će radni listić s naslovom jedne neobične vijesti, a njihova će uloga biti glumiti novinara i osmisliti vijest na temelju naslova. Učenike se potiče na kreativnost, a na radnome listiću označeni su glavni dijelovi vijesti u novinama te listić na kraju mogu zalijepiti u bilježnice kao podsjetnik.

Tablični prikaz nastavne pripreme s priložima:

Nastavno područje	Jezično izražavanje
Nastavna tema	Vijest, novinska vijest
Nastavna jedinica	<i>Vijest</i>
Tip sata	Obrada novoga gradiva
Ključni pojmovi	vijest, objektivno, izvještaj
Obrazovna postignuća	slušati, čitati i razumjeti vijest: samostalno oblikovati vijest u govoru i pismu
Zadace	<ul style="list-style-type: none"> • Obrazovne: spoznati glavna obilježja vijesti i izvješća, razlikovati objektivno i subjektivno izvješće • Funkcionalne: razvijanje sposobnosti zapažanja, prosuđivanja, logičnoga zaključivanja i primjene usvojenoga znanja • Odgojne: razvijanje svijesti o jezičnome izražavanju i uporabi standardnoga jezika te važnost razlikovanja dobre i loše vijesti
Oblici rada	Frontalni: individualni rad
Nastavne metode	rad na tekstu: metoda čitanja: metoda pisanja: metoda slušanja: metoda asocijacija
Nastavna sredstva i pomagala	Ploča, kreda, magneti, asocijacije, novine, loptica, radni listić

Doživljajno-spoznajna motivacija	Profesorica na ploču zapisuje šest istarskih gradova i šifru koja će im služiti za otkrivanje pojma. Prvi broj u šifri odnosi se na prvi grad, drugi broj na drugi grad, treći broj na treći grad i tako redom. Osim što se prvi broj odnosi na prvi grad, isto tako označuje broj slova koje nam treba iz toga grada – prvi je grad <i>Motovun</i> , a broj iz šifre pet, znači da nam treba slovo <i>v</i> . Učenici imaju zadatak odgonetnuti pojam pomoću šifre, a to će biti naslov današnje jedinice (vijest).
Najava i lokalizacija teme	Učenici su otkrili da je tema vijest, ali je cilj da dođu do odgovora kako se ona piše i koja su joj glavna obilježja. Da bi došli do nekih odgovora, profesorica odrađuje igru prepričavanja događaja s posljednjeg izleta. Nekoliko učenika ispričat će svoj najljepši događaj s zadnjeg izleta, a zatim će raspraviti što je sadržavao svaki prepričani događaj te kako ga oblikovati u vijest. Razgovorom će utvrditi da je vijest kratki novinarski žanr te da odgovara na pitanja tko, kada, gdje i zašto.
Obrada novoga sadržaja	Razred dijeli u skupine po četiri učenika te im daje omotnice koje u sebi sadržavaju trideset riječi različitih vrsta. Njihov je zadatak od riječi koje su dobili osmisлити vijest i pripadajući naslov. Čim završe pisanje, usmeno izlažu napisane vijesti te ih komentiraju i analiziraju. Nakon toga, profesorica grupama dijeli izrezane vijesti i izvještaje, a učenici razvrstavaju na ploču u dva stupca, one koje pripadaju vijesti i one koje pripadaju izvještaju. Zatim odgovore analiziraju i dolaze do odgovora koja je razlika između vijesti i izvještaja. Da bi izvježbali razliku vijesti i izvještaja, profesorica im zadaje zadatak da prošire prethodno napisanu vijest s vlastitim mišljenjem o napisanom događaju.
Sinteza	Profesorica magnetima stavlja na ploču asocijacije koje se odnose na vijest i izvještaj, a učenici imaju zadatak razvrstati ono što pripada kojemu stupcu. Na taj način ponavljaju ono što su naučili o vijesti i izvještaju.

Zadavanje zadataka za samostalan rad	Za domaću zadaću dobit će radni listić s naslovom jedne neobične vijesti, a njihova će uloga biti glumiti novinara i osmisliti vijest na temelju naslova. Ukoliko je ostalo vremena, mogu na satu započeti s domaćom zadaćom.
--------------------------------------	---

PLAN PLOČE:					
<p data-bbox="204 591 430 622">→ šifra: 543211</p> <p data-bbox="204 663 440 882">MOTOVUN PAZIN BUJE MEDULIN SVETI LOVREČ TAR</p> <p data-bbox="756 922 839 954" style="text-align: center;">Vijest</p> <p data-bbox="204 994 1187 1025">→ vijest = novinarska vrsta koja je kratka, jasna, istinita i pravodobna</p> <table border="0" data-bbox="204 1066 1232 1361"> <tr> <td data-bbox="248 1066 331 1097" style="text-align: center;">Vijest</td> <td data-bbox="900 1066 1015 1097" style="text-align: center;">Izvještaj</td> </tr> <tr> <td data-bbox="204 1142 635 1361"> <ul style="list-style-type: none"> – istiniti podatci – kratki žanr – odgovara na pitanja tko, što, gdje, kada – objektivno iznošenje – jasni podatci </td> <td data-bbox="727 1142 1232 1209"> <ul style="list-style-type: none"> – opširniji žanr – iznošenje subjektivnoga stajališta </td> </tr> </table>		Vijest	Izvještaj	<ul style="list-style-type: none"> – istiniti podatci – kratki žanr – odgovara na pitanja tko, što, gdje, kada – objektivno iznošenje – jasni podatci 	<ul style="list-style-type: none"> – opširniji žanr – iznošenje subjektivnoga stajališta
Vijest	Izvještaj				
<ul style="list-style-type: none"> – istiniti podatci – kratki žanr – odgovara na pitanja tko, što, gdje, kada – objektivno iznošenje – jasni podatci 	<ul style="list-style-type: none"> – opširniji žanr – iznošenje subjektivnoga stajališta 				

NOVINARSKA VIJEST DANA

fotografija

nadnaslov

Lopovi su noćas odnijeli slavnu sliku
u nepoznatom pravcu

UKRADEN VRISAK

naslov

Piše:

autor

tekst

Napiši kratku vijest o glavnom događaju dana u svijetu - krađi ~~Picassova~~ poznate slike Vrisak- za novine. Odgovori na pet novinarskih pitanja: tko?, što?, gdje?, kada? (kako? i zašto?)

Slika 4. Listić za domaću zadaću

7.4. Primjer nastavnoga sata – 8. razred

Životopis predstavlja prvi oblik komunikacije s potencijalnim poslodavcem. Kao nastavna tema iz jezičnoga izražavanja obrađuje se u osmome razredu osnovne škole jer učenike čeka prelazak u srednju školu nakon koje mnoge od njih čeka zaposlenje. Osim što obradom životopisa obogaćujemo učenikovo znanje iz jezičnoga izražavanja, pripremamo ih na svakodnevne životne situacije koje ih očekuju. Životopis predstavlja prvi dojam kada govorimo o poslovnome svijetu te ukoliko je kvalitetno napisan kandidat ima veliku prednost. Cilj je nastavne jedinice predstaviti životopis kao tekst pisan administrativno-poslovnim stilom i uz to naučiti što su dopis i molba jer se njima može priložiti životopis. Tijekom artikulacije sata korišten je problemsko-stvaralački, korelacijsko-integracijski sustav i multimedijalni sustav. Metode iz NTC sustava korištene su u motivacijskoj etapi i u zadavanju zadataka za samostalan rad.

Doživljajno-spoznajna motivacija:

Nakon uvodnoga pozdrava profesorica na prezentaciji otvara rebus koji je osmišljen prema smjernicama NTC sustava da bi zainteresirao učenike za sat te ih naveo da sami otkriju kojom će se nastavnom jedinicom baviti (rješenje rebusa: Životopis). Zatim je profesorica za nastavak motivacije osmislila igru koja će uspavane osmaše potaknuti i na fizičku, ali i na mentalnu aktivnost, a uvest će ih u novo gradivo. U razredu su sakriveni papirići, po jedan za svakoga učenika, koji na sebi sadržavaju broj. Papirići su crvene i zelene boje, a sadrže brojeve do petnaest, međutim oni se ponavljaju jer će se na taj način formirati parovi. Učenik koji pronađe crveni papirić ima ulogu poslodavca, a učenik koji pronađe zeleni papirić ima ulogu kandidata za posao. Također, na svakome papiriću uz broj je napisano radno mjesto za koje se izdaje natječaj. Nakon što se poslože u parove trebaju improvizirati razgovor. Kandidat se treba predstaviti poslodavcu, a poslodavac treba iznijeti ocjenu kojom bi ocijenio predstavljanje kandidata i argumentirati ju.

Najava i lokalizacija teme:

Nakon što su izložili svoje razgovore profesorica postavlja pitanja čije im se predstavljanje najviše sviđalo, što je svako predstavljanje sadržavalo te na koji su način izložili informacije. Zatim im govori da otvore svoje udžbenike i pogledaju primjer životopisa, a zatim usmeno obrazlože elemente koji su nedostajali u njihovome prethodnome zadatku kada su sebe trebali predstaviti poslodavcu za zamišljenu ulogu.

Obrada novoga gradiva:

Nakon što su vidjeli pravilno napisan primjer životopisa profesorica ih dijeli u dvije grupe. Jedna grupa ima zadatak punim rečenicama napisati vezani tekst, životopis o profesorici hrvatskoga jezika kojoj će sami osmisliti ime, dok je drugoj grupi zadatak napraviti tablični prikaz životopisa. U oba životopisa mogu uvrstiti podatke i osmisliti informacije koje žele. Zatim će svaka grupa pročitati što sadrži životopis koji su napisali. Na taj će način vidjeti da je teško napisati životopis u pisanome obliku punim rečenicama bez uvođenja subjektivnoga stajališta pa će uvidjeti razliku između autobiografije i životopisa. Profesorica im zatim naglašava da je važno životopis pisati administrativno-poslovnim stilom: kratko, jasno, jezgrovito, jednoznačno, bez osjećajnosti. Važno je reći da se podatci iznose kronološki. Zatim na ploču zapisuju najvažnije dijelove životopisa.

Sinteza:

Da bi još jednom utvrdili najvažnije elemente životopisa, profesorica im pušta dva videoživotopisa jer se on može izraditi i u tome obliku. Zadatak učenika je da ih pogledaju te zaključe koji je bolji i zašto, koje elemente sadrži i koja bi osoba bila bolji kandidat za posao. Metodom razgovora analizirat će dobre i loše strane prikazanih životopisa.

Dva su životopisa preuzeta s *Youtube kanala*:

<https://www.youtube.com/watch?v=VbyRg3XRgrs> (lipanj 2019.)

<https://www.youtube.com/watch?v=88pSK0fnAEU&t=41s> (lipanj 2019.)

Zadavanje zadataka za samostalan rad:

Za domaću zadaću profesorica im zadaje kratku zagonetnu priču iz koje vlastitim asocijacijama moraju izvući podatke koji se kriju u njoj i na temelju toga napisati tablični životopis.

Priča: Užarenim asfaltiranim ulicama potrčala je nakon što je izašla iz tramvaja kako bi stigla na vrijeme jer je znala da ima točno dvadesetak minuta za razgovor. Doduše, zakasnila je na prvi tramvaj iako se cijelu srednju školu vozila njime i već je pet godina stizala na vrijeme. U tome je trenutku pomislila da je krajnje vrijeme da kupi novi bicikl, a možda da nije kuhala netom prije, stigla bi. Glavom joj prolaze svi

postignuti uspjesi na ispitima koje je dala u roku i trenutak koji sada željno iščekuje - pronalazak posla u struci. Mama joj je umrla kad je bila djevojčica i to je bio okidač odabira njezine karijere. Osim što želi svaki dan pomagati ljudima, uključena je i u aktivnosti za pomoć nezbrinutim životinjama. Vodila je odluku hoće li otići na takozvani Otok sreće ili raditi u mjestu gdje je rođena, međutim ljubav prema svome zavičaju je presudila.

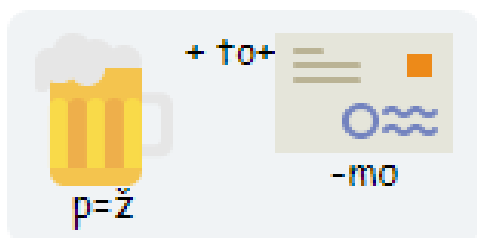
Tablični prikaz nastavne pripreme s priložima

Nastavno područje	Jezično izražavanje
Nastavna tema	Životopis
Nastavna jedinica	Životopis
Tip sata	Obrada novoga gradiva
Ključni pojmovi	životopis, molba, dopis
Obrazovna postignuća	upoznati životopis kao poseban tekst pisan administrativno-poslovnim stilom, pisati vlastiti životopis kao prilog nekomu drugomu poslovno-administrativnomu tekstu, npr. dopisu ili molbi; upoznati obilježja dopisa i molbe
Zadace	<ul style="list-style-type: none"> • Obrazovne: spoznati glavna životopisa, spoznati razliku autobiografije i životopisa • Funkcionalne: razvijanje sposobnosti zapažanja, prosuđivanja, logičnoga zaključivanja i primjene usvojenoga znanja • Odgojne: razvijanje svijesti o jezičnome izražavanju i uporabi standardnoga jezika te važnost razlikovanja dobrog i lošega životopisa
Oblici rada	Frontalni i individualni oblik rada, rad u grupi

Nastavne metode	rad na tekstu, metoda čitanja, metoda pisanja, metoda slušanja, metoda asocijacija
Nastavna sredstva i pomagala	Ploča, kreda, video, bilježnica, priča, papirići
Doživljajno-spoznajna motivacija	Profesorica sat započinje rebusom koji će ih uvesti u temu. Zatim igraju igru. U razredu su sakriveni papirići, po jedan za svakoga učenika, koji na sebi sadržavaju broj. Papirići su crvene i zelene boje, a sadrže brojeve do petnaest, međutim oni se ponavljaju jer će se na taj način formirati parovi. Učenik koji pronađe crveni papirić ima ulogu poslodavca, a učenik koji pronađe zeleni papirić ima ulogu kandidata za posao. Također, na svakom papiriću uz broj je napisano radno mjesto za koje se izdaje natječaj. Nakon što se poslože u parove trebaju improvizirati razgovor. Kandidat se treba predstaviti poslodavcu, a poslodavac treba iznijeti ocjenu kojom bi ocijenio predstavljanje kandidata i argumentirati ju.
Najava i lokalizacija teme	Nakon što su izložili svoje razgovore, profesorica postavlja pitanja čije im se predstavljanje najviše sviđalo, što je svako predstavljanje sadržavalo, na koji su način izložili informacije. Zatim im govori da otvore svoje udžbenike te pogledaju primjer životopisa i usmeno obrazlože elemente koji su nedostajali u njihovom prethodnom zadatku kada su sebe trebali predstaviti poslodavcu za zamišljenu ulogu.
Obrada novoga sadržaja	Nakon što su vidjeli pravilno napisan primjer životopisa, profesorica ih dijeli u dvije grupe. Jedna grupa ima zadatak punim rečenicama napisati vezani tekst, životopis o profesorici hrvatskoga jezika kojoj će sami osmisliti ime, dok je drugoj grupi zadatak napraviti tablični prikaz životopisa. U oba životopisa mogu uvrstiti podatke i osmisliti informacije

	koje žele. Zatim će svaka grupa pročitati što sadrži životopis koji su napisali.
Sinteza	Profesorica im pušta dva videoživotopisa jer se on može izraditi i u tom obliku. Zadatak učenika je da ih pogledaju te zaključe koji je bolji i zašto, koje elemente sadrži i koja bi osoba bila bolji kandidat za posao.
Zadavanje zadatka za samostalan rad	Za domaću zadaću profesorica im zadaje kratku zagonetnu priču iz koje vlastitim asocijacijama moraju izvući podatke koji se kriju u njoj i na temelju toga napisati životopis.

PLAN PLOČE
<p style="text-align: center;">Životopis</p> <ul style="list-style-type: none"> - autobiografija uključuje subjektivne doživljaje - životopis je objektivan, pisan administrativno-poslovnim stilom: kratko, jasno, jezgrovito, jednoznačno, bez osjećajnosti - podatci se iznose kronološki

Slika 5. Rebus za doživljajno-spoznajnu motivaciju

Nastavni listić

Napiši životopis na temelju podataka koje možeš iščitati iz priče.

Životopis

Osobni podatci

Ime i Prezime

Adresa

Telefonski brojevi

E-adresa

Državljanstvo

Datum rođenja

Spol

Obrazovanje

Datumi

Stupanj obrazovanja

Naziv škole

Sudjelovanje u

izvannastavnim

aktivnostima

Sudjelovanje na natjecanjima

Sudjelovanje u izvanškolskim

aktivnostima

Strani jezici

Društvene vještine

Računalne vještine

Napiši životopis i u vezanom obliku.

8. Zaključak

Bez obzira na to što NTC sustav učenja nije odobren planom i programom *Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta* možemo reći da polako pronalazi svoje mjesto u odgojnim i obrazovnim ustanovama. U sadašnjemu se kurikulumu ne navodi primjena NTC metoda, međutim u različitim se mjestima ostavlja dovoljno prostora gdje se on može primijeniti. Posebnost sustava je jednostavnost primjene vježbi koje se mogu uklopiti u bilo koje područje nastavnoga predmeta. Ovaj se rad bavi NTC sustavom učenja koji kombinira znanosti neuroendokrinologije, pedagogije i psihologije, a pretpostavlja upotrebu određenih metoda u svrhu lakšega procesiranja činjenica. Namijenjen je djeci različitih intelektualnih sposobnosti u cilju unapređenja istih i ranoga otkrivanja darovitosti. Osnivač sustava doktor Ranko Rajović, osim što ukazuje na zabrinjavajuće podatke odumrlih stanica u mozgu, daje aktivnosti za razvijanje sinapsi i smjernice za poboljšanje dječjega razvoja. Glavni je cilj programa proširiti svijest o potrebi povećanja udjela neurofizioloških spoznaja u formalnoj edukaciji djece. Prema neurofiziološkim istraživanjima razvoj dječjega mozga u najvećem je usponu od treće do sedme godine života. U tome se razdoblju razvija sedamdeset posto sinapsi u kori velikoga mozga o kojima ovise kasnije intelektualne sposobnosti pa se to razdoblje smatra najvažnije za stvaranje dobrih temelja. Razvijanje dječjih sposobnosti ovisi o genetskoj predispoziciji, ali veliku važnost pridonosi i poticajna okolina. Poticajnu okolinu osim, roditelja čine nastavnici. Stoga, NTC se sustav može primjenjivati od najranije do srednjoškolske dobi. Sustav je dosad praktičnim dijelom zastupljen u vrtićima, a pojedini licencirani NTC nastavnici koriste metode sustava u organizaciji nastavnih sati, uglavnom iz nastave jezika. S obzirom na to da jezično izražavanje podrazumijeva pisano i usmeno primjenjivanje stečenoga znanja iz ostalih područja hrvatskoga jezika (književnost, jezik i medijska kultura), jezično je izražavanje pogodno za primjenjivanje metoda NTC sustava. Radom se osim općenitoga teorijskoga prikaza jezičnoga izražavanja i metodike nastave jezika i jezičnoga izražavanja, metodološki prikazalo kako provesti metodu NTC sustava u nastavnim jedinicama jezičnoga izražavanja. Za peti je razred odabrana metoda igre s karticama koja služi kao motivacija za obradu nastavne jedinice *Pisanje velikoga početnoga slova u imenima država, naroda, pokrajina i krajeva*. Također, u središnjem dijelu sata iskorištena je igra hodanja po vrpci te jezična igra za domaću zadaću. U šestome se razredu za motivaciju koristi igra karticama, ali uz vježbanje memorije.

Memory kartice posebno su osmišljene za obradu *Portreta*. Osim toga, za sintezu koristi se kviz po principu točnih i netočnih odgovora sa svrhom poticanja natjecateljskoga duha. Za učenike sedmoga razreda predviđena je obrada nastavne jedinice *Vijest*. Motivacija je izrađena pomoću modela igre koju Rajović iznosi u romanu *Branko i Stanko u svijetu atoma* u kojoj učenici pomoću šifre dolaze do teme koja se obrađuje, a uz to ponavljaju gradivo iz geografije. Nadalje, u nastavu se uvodi loptica pomoću koje učenici dobivaju riječ za prepričavanje događaja. Ostatak nastave provodi se u grupama, a zadatci se temelje na asocijacijama. U posljednjemu, osmome razredu obrađuje se *Životopis*. Da bi se učenici zainteresirali za rad, osim rebusa koji će im otkriti temu nastavne jedinice, u motivacijskome dijelu odrađuje se improvizirani razgovor poslodavca i kandidata za posao. Naposljetku, učenicima je zadana zagonetna priča pomoću koje pišu životopis.

Uvođenjem spomenutih igara, odnosno metoda iz istraženoga sustava potiče se kreativnost učenika. Učenik postaje aktivan sudionik nastavnoga procesa i sam dolazi do odgovora koji se od njega očekuju u određenome trenutku. Za razliku od klasične nastave učenik je aktivan i fizički i mentalno. Inovativnim metodama čije smjernice pronalazimo u NTC sustavu učenicima se omogućuje kvalitetnija obrada gradiva, a samim time i dugoročnije pamćenje istoga. Nastavnik glavnu ulogu ima u pripremi nastavnoga sata, a zatim postaje osoba koja usmjerava tijekom nastavnoga sata. Osim što se primjenom metoda ovoga tipa prenosi novi nastavni sadržaj, pospješuje se inteligencija koja podrazumijeva snalaženje u novim i nepoznatim situacijama. Zaključno, postizanje rezultata koje pruža NTC sustav zahtijeva edukaciju nastavnika. Edukacija nastavnika omogućila bi kvalitetnije poučavanje, a cilj poučavanja bili bi dugoročniji rezultati učenika u školskom sustavu, ali i izvan njega.

9. Literatura

1. Bežen, Ante.: *Metodika – znanost o poučavanju nastavnog predmeta*. Profil. Zagreb. 2008.
2. Bognar, Ladislav: Matijević, Milan: *Didaktika*. Školska knjiga. Zagreb. 2005.
3. Bojanić, Nemanja: Rajović, Ranko: Rajović, Katarina: Rajović, Vuk: *Branko i Stanko u svijetu atoma*. Harfa. Split. 2018.
4. Čudina-Obradović, Mira: *Igrom do čitanja: igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja*. Školska knjiga. Zagreb. 2002.
5. Diamond, Marian: Hopson, Janet: *Čarobno drveće emocije vašeg djeteta od rođenja do adolescencije*. Ostvarenje. Lekenik. 2006.
6. Howe, Michael: *Psihologija učenja (priručnik za nastavnike)*. Naklada Slap. Jastrebarsko. 2002.
7. Matijević, Milan: Diana Radovanović: *Nastava usmjerena na učenika*. Školske novine. Zagreb. 2011.
8. Pavličević-Franić, Dunja: *Komunikacijom do gramatike*. Alfa. Zagreb. 2005.
9. Rajović, Ranko: *IQ djeteta – briga roditelja*. Harfa. Split. 2017.
10. Rajović, Ranko: *Kako igrom uspješno razvijati djetetov IQ*. Harfa. Split. 2017.
11. Rosandić, Dragutin: *Metodika književnog odgoja: temeljci metodičkknjiževne enciklopedije*. Školska knjiga. Zagreb. 2005.
12. Škarić, Ivo: *Temeljci suvremenoga govorništva*. Školska knjiga. Zagreb. 2000.
13. Težak, Stjepko: *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika I.*, Školska knjiga. Zagreb. 1996.
14. Visinko, Karol: *Jezično izražavanje u nastavi hrvatskoga jezika*. Školska knjiga. Zagreb. 2010.

ČLANCI:

1. J. Rakić, R. Rajović, M. Dumanović: Novi kvalitet NTC programa, 2012. (ožujak 2019.)
2. Rajović, Ranko, Berić, D., Bratić, M., Živković, M., Stojiljković, N. (2016.) Effects of an “NTC” exercise program on the development of motor skills in preschool children. *Physical Education and Sport [ONLINE]* 14 (3). str. 315-329. Dostupno na: <http://casopisi.junis.ni.ac.rs/index.php/FUPhysEdSport/article/view/2535> (19. ožujka 2019.)

INTERNET IZVORI:

1. Suhan, Davor. Zbrke u glavi - greške u protokolu. MojaRijeka: <https://www.mojarijeka.hr/kolumne/zbrke-u-glavi-greske-u-protokolu> (ožujak, 2019)
2. Osnovna škola Vladimira Nazora Pazin: http://os-vnazora-pazin.skole.hr/?news_id=3160#mod_news (lipanj, 2019.)
3. Nacionalni kurikulum nastavnoga predmeta Hrvatski jezik: http://mzos.hr/datoteke/1-Predmetni_kurikulum-Hrvatski_jezik.pdf (lipanj, 2019.)
4. Nastavni plan i program za osnovnu školu. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb. 2006: https://www.azoo.hr/images/AZOO/Ravnatelj/RM/Nastavni_plan_i_program_za_osnovnu_skolu_-_MZOS_2006_.pdf (ožujak 2019.)

PRILOZI:

1. Slika 1. *Prikaz početnih i krajnjih rezultata obje grupe. Izvor: Rajović, R. i dr. (2016.) Effects of an "NTC" exercise program on the development of motor skills in preschool children.*
2. Slika 2. *Prikaz slajda iz prezentacije (samostalno osmišljeno)*
3. Slika 3. *Slijepa karta za domaću zadaću (preuzeto s interneta)*
4. Slika 4. *Prikaz nastavnoga listića za domaću zadaću (samostalno osmišljeno)*
5. Slika 5. *Rebus za doživljajno-spoznajnu motivaciju (samostalna izrada)*
6. Tablica 1. *Struktura nastavne jedinice (Bežen, 2008:314)*

Sažetak

Ovaj se rad bavi NTC sustavom učenja koji podrazumijeva primjenu određenih metoda u svrhu poboljšanja načina učenja i poučavanja. U prvome se dijelu rada naglasak stavlja na obilježja sustava. Detaljno se prikazuje analiza triju faza programa pomoću kojih se razvijaju sinapse u kori velikoga mozga, a svaka od njih prilagođena je različitome uzrastu i aktivira određene centre u mozgu. Prikazani su primjeri vježbi koje navodi osnivač sustava, doktor Ranko Rajović. Također, prvi dio rada obuhvaća prikaz istraživanja koja potvrđuju pozitivan učinak izvođenja vježbi na neurofiziologiju djeteta, a isto tako i na bolje rezultate u odgojno-obrazovnom sustavu.

Drugi dio rada obuhvaća teorijski prikaz jezičnoga izražavanja, jednoga od četiriju područja hrvatskoga jezika koji podrazumijeva primjenu stečenoga znanja iz svih područja nastavnoga predmeta. Osim toga, prikazuje se metodika hrvatskoga jezika s naglaskom na nastavne sustave, metode i postupke koji se primjenjuju za strukturiranje nastavnih jedinica jezičnoga izražavanja.

Zaključno, napravljen je prikaz četiriju nastavnih priprema s nastavnim jedinicama propisanim *Nastavnim planom i programom za osnovne škole*. Pripreme su napravljene po metodičkome predlošku za hrvatski jezik, koristeći se zadanim sustavima iz metodičke literature, ali primjenjujući metode i postupke iz NTC sustava. Rezultat nastavnih priprema konstruktivno utječe na model nastave i usvajanje znanja kod učenika.

Ključne riječi: NTC sustav učenja, hrvatski jezik, jezično izražavanje, nastavna priprema

Summary

This thesis deals with the NTC learning system, which implies the application of certain methods with goal of improvement of learning and teaching. In the first part of the thesis, emphasis is placed on the features of the system. Detailed analysis of the three phases of the program is presented, by which synapses inside brain cortex are developed, where each of them is adapted to different age and activates certain centers of the brain. Exemplars of the exercises mentioned by the founder of the system, Dr. Ranko Rajović, are shown. Also, the first part of the paper encompasses an overview of the research that confirms the positive effect of performing exercises on the child's neurophysiology, as well as on better results in the educational system.

The second part of the paper covers theoretical presentation of language expression, one of the four areas of the croatian language, which implies the application of acquired knowledge from all fields of the subject. In addition, the methodology of the croatian language with an emphasis on the teaching systems, methods and procedures used to structure the teaching units of language expression is shown.

To conclude, four curricula were presented with the teaching units issued by the Curriculum for the Primary Schools. Preparations were made according to the methodical template for croatian language, using the predetermined systems from the methodology literature, but by applying methods and procedures from the NTC system. The result of the curriculum preparation has a constructive impact on the teaching model and the acquisition of knowledge among students.

Key words: NTC learning system, croatian language, language expression, curriculum preparations